

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ครั้งที่ ๑๔

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๑

ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๙.๓๐ นาฬิกา

จำนวนสมาชิกที่มาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเลิกประชุม ๓๐๑ คน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : บัณฑิตมีสมาชิกมาประชุมครบองค์ประชุมแล้ว ขอเปิดประชุม

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔ วันศุกร์ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๒๑ และครั้งที่ ๑๐ วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ ซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาได้วางไว้ เพื่อให้ท่านสมาชิกตรวจดูตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ แล้ว มีท่านสมาชิกผู้ใดจะขอแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไรอีกหรือไม่ครับ

(ไม่มีสมาชิกขอแก้ไขเพิ่มเติม)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อไม่มีสมาชิกผู้ใดขอแก้ไขเพิ่มเติมถือว่าที่ประชุมได้รับรองรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔ วันศุกร์ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๒๑ และครั้งที่ ๑๐ วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว คือ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว เป็นการพิจารณาในวาระที่ ๒

LIRT

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของ
คณะกรรมการวิสามัญ ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่าง
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .... และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการ
คณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกมล สันธิเกษมศรี	๒. นายจำรัส เขมะจารุ
๓. นายประทีป ชุมวณิช	๔. นายพิชญ์ แคนวงศ์
๕. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	๖. นายรัตน์ ศรีไกรวิน
๗. นายศิริ อติโพธิ	๘. นายสนอง ตูจินดา
๘. นายสมบุญ ศิริธร	๑๐. นายสุธรรม ภัทราคม
๑๑. นายโสภณ รัตนากร	

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว
จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมที่ประชุมพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

สุธรรม ภัทราคม

(นายสุธรรม ภัทราคม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๐ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... และตั้งกรรมาธิการชั้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น บัดนี้ ได้ดำเนินการแล้วปรากฏผล ดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการได้เลือกนายสุธรรม ภัทราคม เป็นประธานคณะกรรมการ และเลือกนายจำรัส เขมะจารุ เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ นายอัศวินวิทย์ สุมาวงศ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง กระทรวงยุติธรรม

๓. สมาชิกผู้เสนอคำแปรญัตติมีจำนวน ๓ คน คือ

(๑) นางแรม พรหมโมล บุญประสพ

(๒) นายธรรมบุญ ลักพลี

(๓) ร้อยตำรวจโท ชานู อนุธรรม

๔. ผลของการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ไม่มีการแก้ไข

คำปรารภ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓

มีการแก้ไข

นางแรม พรหมโมล บุญประสพ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

LIRT

มาตรา ๔

มีการแก้ไข

นางแรม พรทโมบล บุดยประสพ และนายธรรมณู

สิทธิ์ ขอแปรญัตติดังนี้

๑. ใน (๑) (ก) แก้ความว่า "แต่ไม่ให้เกินสองแสนห้าหมื่นบาท" เป็น "แต่ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท"

๒. ใน (๑) (ข) แก้ความว่า "แต่ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท" เป็น "แต่ไม่ให้เกินสี่หมื่นบาท"

๓. ใน (๑) (ค) แก้ความว่า "แต่ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท" เป็น "แต่ไม่ให้เกินสี่หมื่นบาท"

ร้อยตำรวจโท ชาญ มุขธรรม ขอแปรญัตติแก้ความใน (๑) (ก) เป็นดังนี้

"(ก) ค่าฟองนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตั้งแต่ทุนทรัพย์เกินกว่าหนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป แต่ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท"

คณะกรรมการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ (กรรมาธิการ)

ขอสงวน

ความเห็น โดยขอแก้ความใน (๑) เป็นดังนี้

"(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกชั้นอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้

(ก) ค่าฟองนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท แต่ไม่เกินกว่าหนึ่งร้อยบาทและไม่ให้เกินสองแสนห้าหมื่นบาท

LIRT

(ข) คำฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด ของ อนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา ๒๒๑ ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาท ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำ ชี้ขาด แต่ไม่น้อยกว่าห้าสิบบาทและไม่เกินหนึ่งแสนบาท

(ก) คำฟ้องขอให้บังคับจำนอง หรือบังคับเอา ทรัพย์สินจำนองหลุดทุกครั้งที่ค่าเฉลี่ยให้ครบชดเชย โดยไม่น้อยกว่า ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนหนี้ที่ เรียกร้อง แต่ไม่น้อยกว่าห้าสิบบาทและไม่เกินหนึ่งแสนบาท เมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดี จึงให้เรียกโดยอัตราตาม (ก)

ในการคำนวณทุกทุนทรัพย์ไม่คิดที่สำรองยก ให้เพิ่ม เป็นที่สำรองยก เศษของหนึ่งร้อยบาท ถ้าถึงห้าสิบบาทให้นับเป็น หนึ่งร้อยบาท ถ้าต่ำกว่าห้าสิบบาทให้ปัดทิ้ง"

มาตรา ๕

มีการแก้ไข

นายธรรมบุญ ลักพลี ขอแปรญัตติในช่องรายการ "ศาลชั้นต้น" ไว้

คณะกรรมการไต่แก้ไขและชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายธรรมบุญ ลักพลี ขอแปรญัตติแก้ความใน (๑๓)

เป็นดังนี้

"(๑๓) คำตัดสินเอาเอกสารต่าง ๆ โดยศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ทำให้ คิดร้อยละ ๑ บาท ต่อไป ร้อยค่าต่อ ๒๕ สตางค์ การรับรองตามมาตรา ๕๔ และมาตรา

๒๔๑ ฉบับละ ๒๐ บาท"

คณะกรรมการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

LIRT

มาตรา ๖

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗

มีการแก้ไข

มาตรา ๘

มีการแก้ไข

นายธรรมณู ลัทธพิ ขอแปรญัตติไว้
 คณะกรรมาธิการแก้ไขและชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ
ร้อยตำรวจโท ชาณุ มนุชธรรม ขอแปรญัตติแก้ความ
 ในตารางโดยขอตัดของ ๑,๒,๓, และ ๔ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

๔. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ความที่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาพร้อมกับ
รายงานแล้ว

จำรัส เขมะจารุ
 (นายจำรัส เขมะจารุ)
 เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

.....

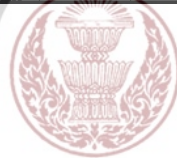
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๕๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง หรือในกรณีที่การอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ ถ้าศาลไม่ยอมรับคำอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ หรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกา

LIRT

โดยยังมีไว้วันจัตยประ เค้นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด

เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่คัดสิทธิใจทักจะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด หรือบางส่วนแก่คู่ความที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียไว้ในเวลายื่นคำฟ้องได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความ คืบไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่ หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความ ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในตาราง ๑ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ตาราง ๑

ค่าขึ้นศาล (เสียในเวลายื่นคำฟ้อง)

(๑) คดีที่มีค่าขอให้ปลดปล่อยทุกข์ อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทวนทรัพย์ดังต่อไปนี้

(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท แต่ไม่เกินสองแสนห้าหมื่นบาท

(ข) คำฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา ๒๒๑ ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนที่

LIRT

อนุญาตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาด แต่ไม่ให้เกินที่ ผู้แทนแก้แค้น

(ก) คำฟ้องขอให้บังคับจำนอง หรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนวนของบุคคล
ตามที่รัฐเคยให้ตำรวจหรือตำรวจให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อย
บาท ตามจำนวนหนี้ที่เรียกร้อง แต่ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท แต่เมื่อจำเลยให้การต่อสู้
คดี จึงให้เรียกโดยอัตราตาม (ก)

ในการคำนวณ ถ้าทุนทรัพย์ไม่ถึงหนึ่งร้อยบาท ให้นับเป็นหนึ่งร้อย
บาท เศษของหนึ่งร้อยบาท ถ้าถึงห้าสิบบาทให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท ถ้าต่ำกว่าห้าสิบ
บาทให้ปัดทิ้ง

(๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้

(ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท ให้เรียกเรื่องละที่ สอง

ร้อยบาท

(ข) อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๙ หรือมาตรา ๒๒๔

ให้เรียกเรื่องละที่ สอง ร้อยบาท

(๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์ อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้

และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินโดยรวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน (๑)
แต่ไม่ให้หนอยกว่าอัตราใน (๒) (ก) หรือ (๒) (ข) แล้วแต่กรณี

(๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพ

ก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่น ๆ ก็ดี บรรดา
ที่ให้อาจมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคตนอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหาย
ที่ศาลพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๕๒ อยู่แล้ว ให้คิดค่าขึ้นศาลหนึ่งร้อยบาท ถ้าคดี
นั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบัน หรือมีคำขอในข้ออื่น ๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่า
ขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในตาราง ๒ หายประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

LIRT

"ตาราง ๒
 คำกรณณ์แบบอื่น ๆ"

ลักษณะแห่งการบรรณาการ	ศาลฎีกา และศาล อุทธรณ์	ศาลชั้นต้น		ชำระเมื่อใด
		คดีที่ผู้พิพากษา ศาลฎีกาเป็นผู้พิพากษา ๕ ปี	คดีที่ผู้พิพากษา ศาลชั้นต้นเป็นผู้พิพากษา ๕ ปี	
(๒) คำร้องขอตามมาตรา ๑๑ ในกรณีที่ไม่มีคดีอยู่ในศาล คดีที่ผู้พิพากษาผู้พิพากษา (๑) คำนับคำชั่งน้ำหนักหมายเรียก หรือ หมายอื่น ๆ นอกจาก (๑) คำชั่งน้ำหนัก ออกหมายเรียกด้วยตนเอง ออกหมายเรียก คำชั่งน้ำหนัก	—	๑๐ ปี	๕ ปี	เมื่อยื่นคำร้องขอ
	๑๐ ปี	๑๐ ปี	๕ ปี	เมื่อยื่นคำชั่งน้ำหนัก

<p>(๕) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ต้องทำเป็น คำร้อง</p> <p>(๖) ค่าตอบแทนตามมาตรา ๖๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>๒๕๖๖</p> <p>(๗) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับในลักษณะ พิเศษ</p> <p>๒๕๖๖</p> <p>(๘) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับในลักษณะ พิเศษ</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๕๐ บาท</p> <p>๕๐ บาท</p>	<p>๒๐ บาท</p> <p>๒๐ บาท</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>
<p>(๙) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ต้องทำเป็น คำร้อง</p> <p>(๑๐) ค่าตอบแทนตามมาตรา ๖๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>๒๕๖๖</p> <p>(๑๑) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับในลักษณะ พิเศษ</p> <p>๒๕๖๖</p> <p>(๑๒) ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับในลักษณะ พิเศษ</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๕๐ บาท</p> <p>๕๐ บาท</p>	<p>๒๐ บาท</p> <p>๒๐ บาท</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>	<p>๒๕๖๖</p> <p>๒๕๖๖</p>

LIART

<p>(๑๔) ค่าจ้างผู้มีค่าตอบแทนมาตรา ๒๕๖ หรือผู้มีค่าขอโดยทางอุตสาหกรรมคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี</p>	<p>๑๐๐ บาท</p>	<p>๕๐ บาท</p>	<p>๗๗ บาท</p>	<p>ผู้มีค่าขอหรือเมื่อยื่นอุทธรณ์</p>
<p>(๑๕) ค่าจ้างผู้พิมพ์ (๑๖) ค่าส่งประเด็นไปตีพิมพ์อื่น ไม่เกี่ยวกับกิจการชำระค่าฤชาธรรมเนียมอื่น ๆ ที่จะต้องเสียเนื่องจากการค้าเงินรวบรวมพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในศาลที่ใคร่แต่งตั้ง (๑๗) ค่าตัดสินเอาเอกสารต่าง ๆ โดยเจ้าศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ตีพิมพ์ ติกรอยคำตาม</p>	<p>-</p>	<p>๕๐ บาท</p>	<p>๕๖ บาท</p>	<p>กอนส่งประเด็นไม่ได้</p>

LIRT

<p>๒ บาท ต่อใบมอบคำต่อ ๕๐ สตกงค ค่าบริการของกรมมากกว่า ๕๕ และมากกว่า ๒๘๑ หนึ่งปีละ ๒๐ บาท</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>เมื่อมีคำขอ</p>
<p>(๑๘) ค่าคัดและรับของสำเนาบัญชี ศาสนาธรรมเนียบตามมาตรา ๑๖๕ (๑๙) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษา หรือคำสั่งใดถึงที่สุดแล้ว</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>๑๕ บาท</p>	<p>เมื่อมีคำขอ</p>

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในตาราง ๓ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ตาราง ๓

คำสั่งพยานนอกศาล

ในกรณีที่ผู้พิพากษาต้องไปสืบพยานนอกศาล ให้คิดค่าพาหนะให้ผู้พิพากษานายละวันละสองร้อยบาท

ถ้าไม่จัดหาหนะมาให้ จะต้องชดเชยค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในตาราง ๔ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ตาราง ๔

ค่าพาหนะและค่าพาหนะพยานกับคารังวัดทำแผนที่

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าพาหนะพยานตามรายไต่และฐานะของพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เกินวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท คู่คู่กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร

(๒) ในกรณีที่มีการรังวัดทำแผนที่โดยให้เจ้าพนักงานศาลจัดทำ ให้ศาลกำหนดค่าพาหนะให้แก่เจ้าพนักงานศาลในอัตราคนละวันละไม่น้อยกว่าห้าสิบบาทแต่ไม่เกินวันหนึ่งร้อยบาท คู่กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาลที่เสียไปด้วยตามสมควร"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในตาราง ๖ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ตาราง ๖
อัตราค่าทนายความ

- (๑) ให้ศาลที่นัดพิจารณาคำทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ระหว่างอัตราขั้นต่ำและอัตราขั้นสูง ดังที่ระบุไว้ในตารางนี้
- (๒) การที่ศาลจะนัดพิจารณาคำทนายความให้แก่ผู้ชนะคดีนั้น ให้พิจารณาตามคดีที่ความยากแต่ยุ่งยากแห่งคดีกับเทียบดูเวลา และงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น แล้วพิจารณาพิเคราะห์ที่สมควร

ขอเชิญคณะกรรมการวิสามัญฯ เข้าประจำที่
(คณะกรรมการฯ เข้าประจำที่)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอเชิญประธานคณะกรรมการ
แถลงครับ

นายสุธรรม ภัทราคม (ประธานคณะกรรมการ) : ท่านประธาน
ที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ คณะกรรมการไต่ถามร่างพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ไป
พิจารณา โดยมีสมาชิกผู้มีเกียรติเสนอคำแปรญัตติ ๓ ท่าน คณะกรรมการไต่
พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีการแปรญัตติ และที่เป็นไปตามร่างแล้ว มีข้อที่ทำการ
เปลี่ยนแปลงแก้ไขบางประการตามที่ท่านสมาชิกขอแปรญัตติ และก็มีบางข้อที่ทาง
คณะกรรมการเห็นว่าควรเป็นไปตามร่าง และมีบางข้อที่คณะกรรมการเห็นว่า
ควรมีการผ่อนปรนในระหว่างที่ร่างเดิมกับที่มีการแปรญัตติขึ้นมา ซึ่งพิจารณาในแง่
เกี่ยวกับความเหมาะสม แล้วก็พิจารณาในแง่ค่าของเงินที่เก็บไป ในปัจจุบันนี้กับค่า
ของเงินในครั้งที่มีการตราพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาแต่
ดั้งเดิม แล้วในรายละเอียดทั้งหลายโดยมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม ซึ่งมี
อัตราระหว่างขั้นต่ำกับขั้นสูง แล้วมีเรื่องค่าธรรมเนียมซึ่งเป็นไปตามตารางและ
ตามของต่าง ๆ ซึ่งมีการแปรญัตติว่าของต่าง ๆ เหล่านี้มีมากเกินไป ก็ได้มีการ
เปลี่ยนแปลงแก้ไขของต่าง ๆ เหล่านี้ให้มันลดลงบ้าง ในรายละเอียดต่าง ๆ นี้
คณะกรรมการเห็นว่าในขั้นนี้จะเรียนแต่ในหลักการที่มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเท่านั้น
ในเรื่องรายละเอียดนั้น ถึงวาระ คณะกรรมการจะได้ชี้แจงให้ทราบโดยละเอียด
อีกชั้นหนึ่ง

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เชิญท่านเลขาธิการรัฐสภา
ดำเนินการต่อไป

พันเอก สงวน คำวงษา (เลขาธิการรัฐสภา) :- ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่ง
ร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒
ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๓ มีการแก้ไข มาตรา ๔ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติและ
ขอสงวน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มาตรา ๔ มีผู้ขอแปรญัตติและ
ขอสงวนคำแปรญัตติ ๓ ท่าน คือ คุณแรม พรทโมบล บุญประสพ คุณเชรรมบุญ ลักพดี
และ ร้อยตำรวจโท ชาญ บุญธรรม และมีกรรมาธิการขอสงวนความเห็น ๑ ท่าน
คือ คุณมีชัย ฤชุพันธุ์ ก็ขอให้อภิปรายตามลำดับ ขอเชิญคุณแรมก่อนครับ

นางแรม พรทโมบล บุญประสพ : ท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน
แรม พรทโมบล บุญประสพ ตามที่ดิฉันได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ในมาตรา ๔ (ก)
เกี่ยวกับคำขึ้นศาลให้ เรียกโดยอัตรากจากสองบาทห้าสิบลบาททุกหนึ่งร้อยบาท แต่
ไม่ให้เกินหนึ่งแสนบาท ประเด็นอยู่ที่จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามกฎหมายที่
ใช้ในปัจจุบันนี้ เรียกเพียงไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น ร่างของรัฐบาลขอเพิ่มเป็น
๒๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มถึง ๕ เท่า คณะกรรมาธิการได้พิจารณา
ลดลงจาก ๒๕๐,๐๐๐ บาท เหลือเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเท่ากับ ๔ เท่าของ
จำนวนที่เก็บตามกฎหมายปัจจุบันนี้ ทั้งนี้เข้าใจว่าท่านคณะกรรมาธิการเองก็มีความ
เห็นใจอยู่บ้างแล้วในอันที่จะช่วยผู้ที่จะมาขอความยุติธรรมจากศาล และเข้าใจว่า
การที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณาให้ลดการเก็บค่าธรรมเนียมลงเช่นนี้ คงไม่ใช่
เพราะถือหลักว่ามูลค่าของเงินบาทลดลง ๔ เท่า หรือเพราะเห็นว่าประชาชนมี
รายได้เพิ่มขึ้นเป็น ๔ เท่าจากเดิม กฎหมายเกือบทุกฉบับจะบัญญัติให้คุณธนำคดี
มาสู่ศาลเป็นขั้นสุดท้าย ก็เพราะไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น ศาลจะเป็นแห่งเดียวที่เหลือ
อยู่ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้มี ฉะนั้นการที่ประชาชนผู้เดือดร้อนมาขอความ
ยุติธรรมจากศาล กลับจะต้องให้เขาผู้เดือดร้อนเสียเงินต้องลงทุนสูง ก็เสมือนว่า

การจะแสวงหาความเป็นธรรมตามกฎหมายบัญญัติ จะต้องมาพร้อมกับเงินและ
 แพงขึ้น ๆ ทุกที ในการดำเนินคดีที่ศาลไม่เชื่อว่าเสียแค่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาล
 เท่านั้น ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก เช่น ค่าคำสั่งของศาลก็เสีย ค่าจ้างทนายก็
 ค่าอรรถการเป็นพยานก็เสีย ค่าคัดสำเนาเอกสาร และรายการอื่น ๆ ตามที่
 ปรากฏในตารางค่าธรรมเนียมในร่างกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งก็เพิ่มขึ้นทุกรายการ
 เว้นแต่รายการที่ยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเท่านั้น ท่านประธานที่เคารพ
 ท่านคณะกรรมการอาจพิจารณาเห็นว่าคดีที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ถึง
 ๒๐๐,๐๐๐ บาทนั้นจะต้องมีทุนทรัพย์สำรองถึง ๑๐ ล้านบาท ซึ่งในขณะนี้ใน
 ภาวะการณ์เช่นนี้ โจทก์ผู้ที่จะดำเนินคดีได้ก็จะต้องมีแต่เฉพาะธนาคารเท่านั้น จึง
 เท่ากับโจทก์ออกเงินค่าธรรมเนียมแทนจำเลยไปก่อน เมื่อโจทก์ชนะคดีแล้ว
 จำเลยก็กลับจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าธรรมเนียมที่โจทก์ได้เสียไป เพราะฉะนั้น
 เมื่อโจทก์อยู่ในฐานะเป็นนายธนาคาร จำเลยอยู่ในฐานะเป็นลูกจ้างก็จำเป็น
 จะต้องรับผิดชอบผลักดันภาระอันนี้มาให้จำเลย เงินประเภทนี้ไม่ได้ตกแก่ศาล
 กระทรวงยุติธรรมจะต้องส่งให้แก่กระทรวงการคลังทั้งหมด แต่กระทรวงการคลัง
 คงไม่มีนโยบายที่จะถือว่าเงินที่ศาลเก็บได้เป็นรายได้ที่จำเป็นจะต้องขยี้ให้สูงขึ้น
 หรือให้เพิ่มขึ้น เงินค่าธรรมเนียม ค่าขึ้นศาล ซึ่งถือว่าเป็นรายรับของกระทรวง
 การคลัง ซึ่งกระทรวงยุติธรรมส่งให้ นั้น ตามสถิติใน พ.ศ. ๒๕๑๔ เก็บได้ ๕๔
 ล้านบาท พ.ศ. ๒๕๑๕ เก็บได้ ๑๒๖ ล้านบาท พ.ศ. ๒๕๒๐ เก็บได้ ๑๒๓ ล้านบาท
 และ พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ตั้งเป้าหมายไว้เก็บให้ได้ ๑๕๕ ล้านบาท การที่จะเก็บเพิ่มขึ้น
 เช่นนี้ก็ต้องขึ้นค่าธรรมเนียม จะเห็นได้ว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนและต้อง
 หันหน้าเข้ามาหาความยุติธรรมจากศาลมากขึ้น ฉะนั้นจึงน่าจะเห็นใจประชาชน
 ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือทุกข์ยากซึ่งหันหน้ามาพึ่งศาล ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะลูกจ้าง
 หรือมีมั่งมี ภาครัฐจะต้องตระหนักเป็นแนวนโยบายของรัฐไว้ว่า การให้ความ
 ยุติธรรมแก่ประชาชนนั้นเป็นบริการส่วนหนึ่งของรัฐ โดยปกติธรรมดาถ้าไม่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอประทานโทษครับ มาตรา ๒
ไม่มีการแก้ไขนะครับ ความข้อบังคับ ถ้าไม่มีการแก้ไขก็อธิบายไม่ได้

นางแรม พรหมโมล บุญประสพ : ที่ฉันใครจะขอประทานปากข้อ
สังเกตไว้ให้คณะกรรมการสัณนิทหนึ่งคะ คือว่าเมื่อมีการแก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๗ ก็คือ
พ.ศ. ๒๕๕๕ ก็คือ และ พ.ศ. ๒๕๖๔ ก็คือ ก็ได้มีการกำหนดไว้ว่าให้ ชักกฎหมาย
ฉบับนี้หรือฉบับนั้น ตั้งแต่ ๒๐ วัน หลังจากที่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา
จริงอยู่ ถึงสมาชิกจะแก้ไขไม่ได้ แต่ถาหากทางคณะกรรมการเห็นด้วย ก็ได้
โปรดกรุณาเสนอแก้ไข ขอขอบพระคุณคะ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ผู้ขอสงวนคำแปรญัตติต่อไปคือ
คุณชรรณณู ลักพลี ขอเชิญคุณชรรณณูครับ

นายชรรณณู ลักพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ
กระผม ชรรณณู ลักพลี ต้องขอขอบพระคุณคณะกรรมการที่ได้กรุณารับฟัง
ข้อคิดเห็นด้วยน้ำใจเป็นธรรม แล้วก็ยอมแก้ไขให้ในหลายส่วน อย่างไรก็ตาม
ก็มีหลักการใหญ่ที่กระผมต้องขอสงวนเอาไว้ แล้วมาขออภิปรายในที่นี้ ซึ่งก็
ไม่สามารถจะยอมตามคำชี้แจงของคณะกรรมการได้อยู่ ๒ ประการใหญ่ ๆ

ประการแรกนี้เกี่ยวกับหลักการทั่วไป กระผมเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่
ของศาลและกระทรวงยุติธรรมก็คือการให้บริการความยุติธรรม ภายใต้พระปรมา
ภิไธย และศาลนี้ถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งใน ๓ สถาบันนะครับ
จึงไม่ควรจะเป็นสถาบันที่หารายได้จากค่าธรรมเนียม อย่างน้อยก็ไม่ควรคิดค่า
ตอบแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าตอบแทนที่ขึ้นตามอัตราส่วน เงื่อนไขทางสถิติ

ประการที่ ๒ นั้น ความยุติธรรมนี้ กระผมถือว่าเป็นอาหารสำคัญ
หล่อเลี้ยงชีวิตในสังคม มีใช้สิ่งที่จะได้มาโดยการเสียเงิน โดยเฉพาะเงินมาก ๆ
ในบางประเทศเขาให้บริการฟรีด้วยซ้ำ แต่ทางเราไม่ได้ถือการทานอย่างนั้น
ก็เลยยอมให้แม้แต่ทำให้เพิ่มได้อีก ๑ เท่า

LIART

ประการถัดไปนั้น เห็นได้ว่าการได้รับรายได้จากค่าธรรมเนียมศาล และอื่น ๆ ก็มีไว้เพื่อไปกำหนดกระจายของศาลและกระทรวงยุติธรรม เพราะ รายจ่ายทั้งหมดของศาลและกระทรวงยุติธรรมได้รับจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่ง จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการของงบประมาณ ของฝ่ายบริหารชั้นสูง ของกระทรวงยุติธรรมมากกว่าการที่จะได้รับรายได้จากค่าธรรมเนียมศาลมากหรือน้อยจึงไม่มีผลกระหนาบถึงการจัดสรรงบประมาณมาให้ดังกล่าว และไม่น่าเชื่อว่าจะ เป็นเหตุให้รัฐบาลหรือราษฎรมีความเคลงใจสงสัยในสมรรถภาพ ของกระทรวง ยุติธรรมในแง่การหาเงินนี้ ดังนั้น หน้าที่การหาเงินรายได้เข้ารัฐเพื่อให้ได้มาก ๆ จึงน่าจะเป็นหน้าที่ของหน่วยที่หน้าที่หาเงินรายได้โดยตรง เช่น กรมสรรพสามิต กรมสรรพากรและกรมศุลกากร มากกว่า แต่ผลงานความยุติธรรมที่ประชาชน จะได้โดยแท้จริงนี้เพื่อความผาสุกมั่นคงของรัฐ น่าจะเป็นเป้าหมายวัตถุประสงค์ สำคัญของรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรมที่รัฐบาลปัจจุบันนี้ ก็ได้แถลงไว้ในนโยบาย แล้วถึงการที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยทั่วถึง

ประการที่ ๔ กระทบเห็นว่าคณะกรรมาธิการ ที่ได้กำหนดค่าธรรมเนียมชั้นศาลในลักษณะรวมชอม คือลดลงไม่ให้เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เราเห็นว่า เป็นอัตราที่สมควร เพราะหมายถึงทุนทรัพย์ราคา ๔ ล้านบาทแล้ว แสดงว่า ผู้ฟ้องคดีย่อมมีความสามารถ สมควรเสียได้แล้ว เรื่องนี้คณะกรรมาธิการเรียน คั้งนี้ว่า อย่างประการแรกถึงแม้ทรัพย์สินมูลฟ้องจะมีราคาถึง ๔ ล้านบาทหรือกว่า แต่ก็ไม่ได้นำความมาฟ้องจะมีเงินสักถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาทเสมอไป โดยเฉพาะ— อย่างยิ่ง ราษฎรที่ยากจนซึ่งอาจจะไต่ทรัพย์สินมาโดยทางมรดก หรือได้มาโดย เส่นหา ซึ่งมีเกิดขึ้นบ่อย ๆ อย่างในกรณีที่ได้มาโดยทางมรดก อาจจะเป็น ทรัพย์สิน อย่างที่คนในถิ่นเพิ่งพัฒนา เช่นถนนตัดผ่าน ตัวอย่างที่เห็นถนนเพชรบุรี ตัดใหม่ หรือถนนอื่น ๆ ถนนวงแหวน รัชกาลี่หก อะไรต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่าทาง เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เหล่านี้ก็ได้แก่ทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าราคาเงินอย่างนั้นเท่านั้น

แต่ว่าจะไม่มีเงินสด และยากจะหาเงินสดมาได้ โดยเฉพาะในกรณีถ้าคดีกำลังไกล จะขาดอายุความ การหยิบยืมหรือจำนองกระทำโดยยาก เพราะคนเหล่านี้จะไม่รู้จักช่องทาง และไม่คอยมีคนรู้จัก จึงขาดเครดิต การขอให้สิทธิรักษาเงินคือนางาก็ทำได้ยาก เพราะมีทรัพย์สินซึ่งศาลไม่อนุญาต หรืออนุญาตให้ก็ทำได้ยากมาก

นอกจากนี้ในประการต่อไป ถ้ามองในมุมกลับ ในกรณีที่ผู้ขายจนเป็นจำเลย ไม่ใช่โจทก์ โดยไม่รู้ตัวมาก่อน คือว่าถูกฟ้อง โดยตัวก็ไม่เต็มใจด้วย แต่ก็ต้องมาศาล ถ้าแพคดี นอกจากต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าทนายแทนโจทก์ โดยไม่คิดมากจนกว่าจะต้องมาเป็นคดี ก็จะทำให้เป็นที่ลำบากและเสียหายมาก กล่าวคือ ต้องหาเงินมาชำระกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท นะครับ ไม่ใช่เสียแค่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท เสียค่าอื่นด้วย แทนโจทก์กว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าจะต้องขออุทธรณ์อีก ซึ่งส่วนมากก็จะต้องขออุทธรณ์นั้นจะต้องเสียเงินเปล่า ๆ นะครับ ก็จะต้องทำในเวลาสั้นด้วย คืออย่างอุทธรณ์มีเวลากี่วันนะครับ แล้วก็จะต้องมีเงินค่าขึ้นศาลต่างหากอีกด้วย ซึ่งรวมกันแล้วทั้งหมดคนก็จะเห็นได้ว่าตกเบ็ดเสร็จกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือบางครั้งก็รวม ๕๐๐,๐๐๐ บาท ยิ่งถ้าขึ้นชั้นศาลฎีกาก็ยิ่งลำบาก เพราะตอนฎีกาเวลากี่วันสั้นเข้าไปอีก และจำเลยต้องหาเงินจำนวนได้เสียทันที กล่าวแล้ว จึงเห็นได้ว่าในกรณีมุมกลับในกรณีที่เป็นอย่างนี้ จะเป็นภาระหนักมาก ซึ่งกรณีนี้ก็เกิดขึ้นได้บ่อย ๆ เช่นเดียวกับโอกาสที่จะเป็นโจทก์ ซึ่งถ้าหากมองในแง่ที่กระผมได้รับฟังจากคณะกรรมการที่เคารพ ไต่ถามเหตุผลในชั้นกรรมาธิการว่า มีคดีอยู่ในศาลอยู่มกรายในปัจจุบันที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๕ ล้านบาท แสดงว่าผู้ฟ้องคดียังรับภาระได้อีก ก็ไม่เหมาะสมไปครับ เพราะว่าที่แล้วคิดเพียงไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ถ้าคิดตามอัตราว่า หมดอาจไม่มีใครมีปัญญาจะมาเสียได้มากอย่างนั้น แล้วคดีอาจจะไม่มากอย่างนั้นก็ได้ ก็ไม่ควรคิดว่าถ้าเขาไม่สามารถเสียได้ก็ดี เพราะว่าเขาจะได้อะไรมาฟ้องคดีให้เป็นที่รบกวน กระผมก็เห็นว่าถ้ามีความคิดอย่างนี้ก็เป็นที่น่าเสียดาย เหมือนกับการสร้างถนนชั้นดีแล้วเก็บค่าธรรมเนียมค่าใช้ถนนแพง ๆ

จนไม่มีใครกล้าใช้ และก็ภูมิใจว่าดีเหมือนกัน ทำให้ถนนไม่สึกหรือเสียหาย ไม่ต้อง
เปลืองงบประมาณค่าซ่อม อย่างกรณีโรงพยาบาล เก็บค่าขึ้นทะเบียนคนป่วยนอก
หรือเก็บค่าเอกซเรย์อะไรแพง ๆ แล้วก็บอกว่าดีเหมือนกัน ไม่มาเอกซเรย์
ทำให้เครื่องเอกซเรย์ได้ไปใช้ประโยชน์กับคนอื่น ไม่ต้องเปลืองหมอบมาก
ก็ลองคิดดูสิครับว่าถ้าพวกท่านทั้งหลายที่เคารพเกิดเป็นคนไข้ประเภทนั้นขึ้นมาซึ่งไป
ตรวจแล้ว หมอบอกว่าไม่มีอะไรมาก เป็นโรคจิตเอง ที่คิดว่าป่วย อย่างมาให้
ลำบากเลย ถ้าจะเสียค่าเอกซเรย์ของคิดแพง ๆ เสียโน่นเสียนี้ เพราะฉะนั้น
จะได้ไม่มาหา แล้วเราจะเป็นอย่างไร เราจะท้อใจหรือไม่ครับ ถ้าเราอยู่ใน
สังคมซึ่งมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอย่างนี้ หรือเหมือนอย่างตำรวจ ที่มีการ
เก็บค่าธรรมเนียมตำรวจ ซึ่งอันนี้ให้ความสะดวกแก่ราษฎรมาก เข้าถึงประชาชน
ได้ดีกว่าเอา ร่องทุกซอกใบต้องไปลง ปจว. ใหญ่ยากมากมายอะไร เหมือน
เสมือนเวรอย่างเดิมซึ่งต้องนั่งรอเป็นชั่วโมง เคี้ยวกับเสมือนเวรมาเพิ่มเติม
ช่วยให้สะดวก และคิดค่าธรรมเนียมถูกมาก ถ้าเกิดไปขึ้นค่าธรรมเนียมมาก ๆ
เพราะเห็นว่ามาแะ ทำงานให้ไม่ทัน ซอให้มาน้อย ๆ ขึ้นค่าธรรมเนียมให้สูง ๆ
แล้วจะคิดว่าเข้าถึงประชาชนหรือไม่ครับ ก็กรุณาตรองดูนะครับ อย่างกรณี
กระแอมไล่ขอแปรงจู้ดคี และก็ได้ตัดใจยอมล้มหลักการเสีย ในกรณีที่ดีกว่าบริการ
ยุติธรรมควรจะให้เปล่า หรือคิดแทนน้อย อย่างน้อยคงเพิ่ม กระแอมก็ได้เสนอไป
๑๐๐,๐๐๐ บาท เพราะเห็นว่าให้ชนแล้วตั้งเท่าตัว กรณีเห็นว่าเนื่องจากเดิม
ยังไม่เคยขึ้นมาเลย เราขอขยับที่ระดับไหนหรือไม่ครับ เพราะว่าไม่ให้เสียหาย
ที่เดียว ถ้ากระโถกไปตั้ง ๘ เทา ๕ เทา ลองดูชั้นหนึ่ง แล้วลองฟังเสียงราษฎร
บ้าง เสียงนกเสียงกาบ้าง เขาจะว่าอย่างไร โดยเฉพาะภาวการณ์ปัจจุบันที่
ท่านกรมการที่เคารพได้อางมา หรืออย่างในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เอง
ก็ได้ได้อางมาว่าตามภาวะเศรษฐกิจหรือเงินที่เพิ่มขึ้นไปนั้น กระแอมอยากจะ
กราบเรียนว่า ซอให้ท่านได้ตรวจดูภาวการณ์ปัจจุบันนี้ในค่านอนบ้าง ในค่าน

สังคมจิตวิทยาซึ่งมีการปลุกกระแสมัน กระทั่งกระทั่งจนถึงขนาดที่ท่านผู้มีเกียรติ
หลายท่านในที่นี้ที่มึนหน้าหรือมีคิชอบคุมกำลังอยู่บางหรืออะไรอยู่บาง ต้องออกมา
ปฏิบัติงานด้วยความเหนื่อยยาก เป็นการเสี่ยงต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่มาก
หลายครั้งแล้ว เพราะภาวการณ์ปัจจุบันซึ่งมีเสียงร้องระงมอยู่ด้วย การถูกเรียก
เก็บค่าน้ำประปาแพงขึ้น ค่าไฟฟ้าแพงขึ้น ค่าน้ำมันแพงขึ้น อะไรก็จะแพงขึ้นอีก
หลายอย่าง แล้วค่าธรรมเนียบศาลแพงขึ้นบ้างจะเป็นอย่างไร กฎบัตรของคุ
ฎาสมมุติว่าสื่อมวลชนเขาพวกหัวสั้น ๆ ว่าศาลขึ้นค่าธรรมเนียมอีกแล้ว หรือว่า
สภามานร่างพระราชบัญญัติขึ้นค่าธรรมเนียมศาล เพื่อกันไม่ให้ศาลมีงานมากเกินไป
อะไรทำนองนี้ เขาพูดคำชื่อ ๆ ไปตามภาษาชื่อของพวกเขาที่พูดกันเอง แล้วผล
จะเป็นอย่างไร จะถูกบิดเบือนอย่างไร คนอื่นที่ไม่เข้าใจฟังแล้วจะแปล
ความหมายเป็นอย่างไร กระผมก็อยากจะขอให้กฎบัตรของคณะครับ

ประการต่อไป กระผมเห็นว่าทุกคนที่มาศาลนี้ เขามาด้วยมือบริสุทธิ์
เขาเดือดร้อนจริงจะมา อย่าไปนึกว่าเขาจะมาศาลเพื่อหวังศาลเป็น เครื่องมือ
เพราะฉะนั้นเราอย่าเอาค่าธรรมเนียมสูงเป็น เครื่องกีดกันเขา ขอความกรุณา
เห็นแก่ส่วนรวมในมุมมองบ้าง เรามีราษฎรที่จน ๆ อยู่ด้วย กฎหมายอะไรก็ตาม
ถ้าเกี่ยวกับความยุติธรรม ควรจะให้ความยุติธรรมได้ทั่วถึง ควรต้องพิจารณา
ทุกแง่มุมของสังคม เพราะว่าจากสังคมส่วนเล็กซึ่งเรามองข้ามไปอาจจะทำ
ให้เกิดผลเสียหายที่ ใหญ่โตขึ้น ทำให้สังคมส่วนใหญ่มองรับภาระ แล้วเดินเบียด
ค่าใช้จ่ายมากกว่าค่าธรรมเนียมศาลที่จะไต่ทวง

ประการสุดท้าย กระผมก็ไม่อะไร นอกจากจะกราบเรียนถาม
คณะกรรมการด้วยความเคารพว่า ในการที่ท่านได้คิดจะขอขึ้นค่าธรรมเนียม
เป็น ๘ เท่าอย่างที่มีกรรมการบางท่านกรุณาตกลงมานั้น ท่านมีสถิติตัวเลข
หรือยังว่าคดีในปัจจุบันนั้น ตามอัตราเดิมมีคดีที่ฟ้องเกินกว่า ๒ ล้านบาทมากหรือไม่
แล้วถ้าท่านขึ้นเป็น ๒๐๐,๐๐๐ บาท ท่านคิดว่าจะได้เงินประมาณสักเท่าไร

หรือขึ้นถึง ๒๕๐,๐๐๐ บาท ประมาณสักเท่าไร ถ้ากระผมเสนอ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ท่านก็คิดว่าจะไต่จนลงไปสักเท่าไร ถ้ามีเหตุผลดี มีตัวเลขที่น่าพอใจ สามารถพิสูจน์ว่าถ้าท่านขึ้นไปถึงนั้น จะได้เงินมากขึ้น แล้วความยุติธรรมไม่เสียไป กระผมก็ยินดีรับฟังด้วยความเห็นใจ ขอบพระคุณมากครับ

ร้อยตำรวจโท ช่าง มนุชธรรม : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ การที่กระผมไต่จนขอแปรญัตติในมาตรา ๔ นั้น กระผมขอเรียนว่าประการแรก การกำหนดค่าชดเชยเงินของศาลนั้น แต่เดิมมา ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งได้เข้ามาแล้ว ภาวะสังคมในขณะนั้นก็คงจะเหมาะสม แต่ในปัจจุบันนี้ภาวะสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ประชากรของประเทศมีเป็นจำนวนมากถึง ๕๐ กว่าล้านคน ประชากรเหล่านั้น กระผมมีความคิดว่าความจริงเป็นคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ถึง ๕๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ คนยากจนเหล่านั้น บางคนก็ไม่มีรายได้ บางคนก็มีรายได้เล็กน้อยไม่พอที่จะเลี้ยงชีพ ความเป็นธรรมในสังคมมีน้อยขึ้นทุกที คนที่มั่งคั่งมากมีเงินมากก็ยอมชม หงคะเนงรายต่อคนที่ไม่มีเงินน้อยหรือยากจน เพราะฉะนั้นแหล่งสุดท้ายที่ประชาชนจะได้พึ่งพาอาศัยก็คือศาล โดยอาศัยความยุติธรรมที่ศาลจะพึงได้ กระผมจึงคิดว่าถ้าหากมีการขึ้นค่าชดเชยเงิน ค่าขึ้นศาลจากจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาทเป็น ๒๐๐,๐๐๐ บาทแล้ว รัฐบาลน่าจะใจกว้างที่จะยกเก็บค่าชดเชยเงินค่าขึ้นศาลแก่ประชาชนผู้ยากจนที่มีความเดือดร้อน และเป็นทุกข์จากการชมหงคะเนงรายในจำนวนทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาท ที่จะฟ้องร้องต่อศาลให้ความยุติธรรมแก่เขา การฟ้องร้องต่อศาลเพียง ๑๐,๐๐๐ บาทนั้น ก็อาจจะเป็นเรื่องเกิดจากการละเมิดในกรณีที่มีการละเมิดเนื่องจากรถชน เสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอะไรเป็นต้น เหล่านั้น ถ้าหากว่าทางรัฐบาลใจกว้างที่จะไม่เก็บค่าชดเชยเงินในกรณีค่าชดเชยเงินขึ้นศาลจากทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาทแล้ว ประชาชนก็จะมีโอกาสในการที่จะรับค่าขึ้นศาลจากผู้ที่มั่งคั่งมากด้วยทรัพย์สิน จริงอยู่ การมาขึ้นศาลนั้นจะต้องจ่ายทนายความ อัตราค่าจ้างทนายความคงจะมากกว่าเงินจำนวน

ทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าขึ้นศาลเพียง ๒๕๐ บาท ก็ถาม แลพบว่าเงิน ๒๕๐ บาท นั้นมีความหมายอย่างมากสำหรับคนที่มียาโคเคนอย อยางน้อยที่สุดเงิน ๒๕๐ บาทนั้น เป็นส่วนหนึ่งของค่างานขายความกึ่งขี้ ี่กระผมคิดว่ารัฐบาลน่าจะมี ักวางพอ

ประการที่ ๒ การที่กระผมไปขอแปรญัตติและสงวนคำแปรญัตตินั้น ก็โดยที่เห็นว่าค่าธรรมเนียมขึ้นศาลนั้น คงมิใช่เป็นภาษีอากรที่รัฐพึงจะงดเว้นหรือ หยิบมาเป็นรายได้ของแผ่นดินเป็นประเด็นสำคัญ ทั้งนี้เข้าใจว่าค่าขึ้นศาลนั้นเพียง เพื่อกันมิให้ประชาชนนำคดีมารกศาลเท่านั้น การที่จะเป็นห่วงว่าคนยากจนที่เรา จะงดค่าธรรมเนียมขึ้นศาลจากทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาท จะมาศาลมากทำให้คดี รกศาลนั้น กระผมว่าอย่าห่วงเลย เวลาเพียง ๒๔ ชั่วโมงในวันหนึ่ง กระผมว่า จะน้อยสำหรับพวกเขาเหล่านั้นในการที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพ อยากจะขยาย เวลาวันหนึ่งเป็น ๓๐ ชั่วโมงเสียด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นการที่เขาจะมาศาล เสีย เวลาอย่างมากมายกกองยอมเป็นไปไม่ได้ ถ้าหากเราเกรงว่าการงดค่าธรรมเนียม ขึ้นศาล ๒๕๐ บาท คนจะมาศาลมาก เขาก็ต้องเสี่ยงในเรื่องค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ซึ่งกระผมมิได้แปรญัตติขอยกเว้น เช่น ค่าบังคับ ค่าอ้างเอกสาร เหล่านี้เป็นต้น กระผมมีความคิดว่าน่าจะช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้น จริงอยู่ ในกรณีที่ไม่มีเงินมาเป็น ค่าธรรมเนียมศาล ผู้เสียหายหรือประชาชนมีโอกาสที่จะมาทำคำร้องขอศาล ฟ้องร้อง อยางอนาถาได้ก็ตาม แต่วิธีการที่จะยื่นคำร้องขอว่าความหรือขอขึ้นศาลอยาง อนาถานั้น มีวิธีการอยู่มากมายกกอง และต้องเสียค่าอะไรต่อมิอะไรของ ทนายความอีกด้วย ถ้าหากว่าประชาชนที่มาร้องขอศาล เพื่อขึ้นศาลอยางคน อนาถานั้น เกิดมีทรัพย์สินบางอย่างที่จำเป็นสำหรับเป็นเครื่องมือ ในการทำมาหา เลี้ยงชีพแล้ว กระผมคิดว่าศาลคงไม่อนุญาตให้ขึ้นศาลอยางคนอนาถา ถ้าเป็น เช่นนั้นแล้วอะไรเล่าที่จะให้ความยุติธรรม และจะช่วยเหลือคนยากจนเหล่านั้น กระผมว่าน่าจะเปิดโอกาสและเปิดศักราชใหม่ในการที่จะดำเนินการ ในเรื่องให้ ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยรัฐ ส่วนข้ออื่นที่กระผมขอแปรญัตติไว้วัน ถ้าหากว่า

ผ่านข้อที่ว่าการรวมนิยมทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาท ยกเว้นแล้วตาราง ๒ เกี่ยวกับ
 ความหมายความถี่คงจะไปด้วยกันเพราะเกี่ยวเนื่องกัน

สำหรับข้อที่กระผมขอแปรญัตติการรวมนิยมศาลส่วนที่เกิน ๕๐,๐๐๐
 บาท ขอให้ขึ้นไปเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาทนั้น เพื่อนสมาชิกที่ได้แปรญัตติ ท่านได้
 อภิปรายด้วยเหตุและผลแล้ว กระผมขออภิปรายเพียงเท่านี้ ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คือไปทานกรรมาธิการที่ขอสงวน
 คำแปรญัตติไว้ คือคุณมีชัย ฤชุพันธุ์ ครับ

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ก่อนที่
 กระผมจะเข้าสู่ประเด็นของการแปรญัตติของกระผม ซึ่งตรงกันข้ามกับของท่าน
 สมาชิก กระผมใครจะขอทราบเรียนท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ เพื่อไปพิจารณาว่า
 ทำไมเราจึงจำเป็นต้องขึ้นการรวมนิยมศาลเสียก่อน

ตามกฎหมายปัจจุบันนี้ การรวมนิยมศาลกำหนดชั้นสูงสุดไว้ไม่เกิน
 ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อคิดในอัตราร้อยละ ๒.๕ ก็แปลว่าคนที่มทุนทรัพย์ ๒ ล้านบาท
 ก็เสียเงินที่ ส่วนคนที่มทุนทรัพย์ มีคดีฟ้องร้องกันเกินกว่า ๒ ล้านบาทขึ้นไป จนถึง
 ๖ ล้านบาทที่สูงแล้วแต่ เมื่อคำนวณออกมาแล้วโดยเฉลี่ย จะเสียค่าชั้นศาลเป็น
 เปอร์เซ็นต์ค่อนข้างน้อยลงตามลำดับ เมื่อคิดไปถึง ๑๐ ล้านบาท ค่าชั้นศาลจะเหลือเพียง
 ๑.๕ เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เมื่อเราพูดถึงความเป็นธรรม ความเป็นธรรมนั้นจะต้อง
 เปรียบเทียบกันทั้งจากและเศรษฐกิจ ก็ทำไมคนยากจนขึ้นศาลโดยอัตราเงินทุนทรัพย์
 ๕,๐๐๐ บาท ต้องเสียร้อยละ ๒.๕ ทำไมคนที่มเงินที่จะฟ้องร้องกันถึง ๑๐ ล้านบาท
 ทำไมจึงเสียเพียงแค่อัตรา ๕๐ สตางค์ ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ปัญหาที่กล่าวมาเราจะ
 ไม่มีชีวิตอันเอาไว้อย่างปลอดภัยไปตามทุนทรัพย์ก็อาจจะเกิด
 ความเดือดร้อนได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ปัญหาที่กล่าวมาเราจะชี้จากที่ตรงไหน ทาง
 รัฐบาลก็ไปพิจารณาว่าคดีที่มีเกินกว่า ๑๐ ล้านบาทนั้น มีเพียงไม่กี่คดี ก็ควรจะชี้
 จากที่ ๒๕๐,๐๐๐ บาท แต่ในคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วว่าถ้าเราลดลงมา

เหลือแค่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ก็แปลว่าทุนทรัพย์นั้น ๔ ล้านบาท ซึ่งจะอยู่ในเกณฑ์ ส่วนใหญ่ของทุนทรัพย์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คณะกรรมาธิการก็ลดลงมาเหลือ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเท่ากับทุนทรัพย์ ๔ ล้านบาท

ที่นี้มาถึงประเด็นของกระผม ที่กระผมขอแปรญัตตินั้น กระผมขอแปรญัตติในอัตราขั้นต่ำ กล่าวคือ ตามกฎหมายปัจจุบันก็คือ ตามร่างกฎหมายที่เรา กำลังแก้ไขอยู่คือ การขึ้นศาลนั้นไม่มีอัตราขั้นต่ำ เราเก็บกันร้อยละ ๒.๕๐ บาท ก็แปลว่าถ้าทะเลาะกันด้วยเงินเพียง ๑๐๐ บาท คนก็สามารถมาศาลได้ก็เสียค่าขึ้นศาลเพียง ๒.๕๐ บาท ที่นี้เราจะสมควรให้คนที่ตกเตียงกันด้วยเงินทอง เพียง ๒๐๐ - ๓๐๐ บาท ถ้าไม่หนักหนาสาหัสจริง ๆ ควรจะมาศาลหรือไม่ แน่ละ ความยุติธรรมนั้นไม่ควรจะมีราคา แต่เราก็ต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน เหมือนกันว่าการทะเลาะเบาะแว้งกันด้วยเงินเพียง ๒๐๐ - ๓๐๐ บาท แล้วก็มาศาล ทุ่มทุนลงไปจ้างทนาย อย่างต่ำ ๆ ก็ไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ บาท จะต้องเสียค่าอะไรต่ออะไรอีก ค่ารถ ค่าเรือ ค่าพยาน ค่าหมาย ซึ่งเกินกว่าเงิน ๒๐๐-๓๐๐ บาทที่ทะเลาะกันนั้นเสียอีก เราจะสนับสนุนปล่อยให้เกิดเหตุอย่างนี้ต่อไปหรือ กระผมก็มาคิดว่าเมื่อเทียบเคียงกับอัตราค่าธรรมเนียมของกฎหมายอื่น ๆ ที่คิดกันเป็นอัตรา ร้อยละ กฎหมายอื่นจะกำหนดอัตราขั้นต่ำไว้เสมอ และเมื่อมาอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ ในคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์สมกับคดีที่มีทุนทรัพย์ เราก็กำหนดอัตราขั้นต่ำไว้ว่าต้องไม่น้อยกว่า ๒๐๐ บาท แปลว่าขึ้นศาลในคดีอย่างนั้นจะต้องเสียค่าขึ้นศาลไม่น้อยกว่า ๒๐๐ บาท กระผมก็คิดว่า เอาละ อัตราขั้นต่ำนั้นเป็นคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ คดีนี้อาจจะยากขึ้นบ้าง และเมื่อไปประกอบกับคดีที่มีทุนทรัพย์ก็คือ ๒๐๐ บาท ส่วนสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์คือทะเลาะกันด้วยเรื่องเงิน เรื่องทอง เรื่องละเมิดก็ลดลงมาเหลือครึ่งหนึ่งเหลือ ๑๐๐ บาท ก็แปลว่าคนที่ทะเลาะกันด้วยจำนวนเงินต่ำกว่า ๔,๐๐๐ บาทจะต้องเสียเท่ากับจำนวนเงิน ๔,๐๐๐ บาท ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อเป็นการตัดไม้ให้คนที่มาเรื่องด้วยทุนทรัพย์เล็ก ๆ น้อย ๆ ต้องมาสู่ศาลโดย

ไม่คิดหน้าคิดหลัง อย่างน้อยที่สุดคนที่จะมาศาลนั้นจะต้องคิดถึงผลได้และผลเสียที่ตัว
 จะได้รับจากการที่ศาลจะพิพากษาให้ชนะหรือแพ้ ทั้งนี้มาถึงปัญหาที่ว่าถ้าวางนั้นคนที่
 ยากจนทะเลาะกันด้วยจำนวนเงินเพียง ๕๐๐ บาท หรือ ๑,๐๐๐ บาท มีจะต้องมา
 รับภาระเช่นเดียวกับคนที่ทะเลาะกันด้วยจำนวนเงินถึง ๔,๐๐๐ บาทหรือ กระผม
 ก็อยากจะกราบเรียนว่า คณาธรรมเนียมชั้นศาลนั้น ถ้าคดีเราเป็นคนที่มุดพอที่จะชนะ
 หรือมีสาเหตุสาเหตุที่ศาลจะพิพากษาให้ชนะจะไปฟ้องร้องขอศาลได้ เมื่อเราชนะคดี ศาล
 ก็จะพิพากษาให้อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ชดเชยค่าเสียหายรวมทั้งค่าฤชาไต่ ก็แปลว่าคนที่เขา
 ได้รับความเดือดร้อนเพราะเหตุที่มีอีกคนหนึ่งปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรมต่อตนก็มีทางออก
 กล่าวคือ จะได้รับชดเชย แต่อย่างน้อยที่สุดก็ขอให้ตนนั้นได้คิดเสียก่อนว่าการที่เขาจะ
 มาศาลนั้นจะคุ้มกับการที่เขาจะต้องเสียค่าหมาย เสียค่าชั้นศาล อะไรต่าง ๆ นี้
 หรือไม่ มีใช้ว่าคดีเป็นเพียงค่าโอเลี้ยงแก้วเกี่ยวกับทะเลาะกันไปถึง ๓ ศาล เงิน
 เพียงบาทเดียวเท่านั้นเองก็ว่ากันไปจนถึง ๓ ศาล นั้นเพราะอะไร เพราะเหตุว่า
 ไม่มีชดเชยอะไรเลย แน่ะ กรณีอย่างนั้นไม่เกิดขึ้นมอญ แต่ก็ไม่ควรจะเป็นตัวอย่าง
 ที่จะว่ากันไป ทั้งนี้ถ้าหากถึงความอีกคือความว่ากรณีอาจจะมีความคับแค้นใจ เรา
 ไม่ควรจะมีอัตราขั้นต้นนี้มาชดเชยไว้ กระผมก็อยากจะกราบเรียนว่า เรื่องนี้เป็น
 เรื่องทางแพ่ง ความอีกคือใจนั้นเป็นความอีกคือใจทางการเงิน ไม่ใช่เรื่องอาญา
 ถ้าเป็นคดีอาญาแล้วการขึ้นศาลไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมมอญแล้ว เพราะฉะนั้น
 กระผมจึงเห็นว่ากรณีที่คดีจะมาสู่ศาลนั้นไม่ควรจะมีค่าธรรมเนียมศาลเพียงแค่ ๒.๕๐
 บาท หรือ ๕ บาท ควรจะมีอย่างน้อยสัก ๑๐๐ บาท ให้เขาได้คิดกับบ้าง ขอขอบ
 พระคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 กรรมการ ๔ ท่านทั้งที่ได้กล่าวมาแล้วและครับ
 สรุปล้ำแจ้ง

มีผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับคณะ
 ที่ขอไปประธานคณะกรรมการ

LIRT

นายสุธรรม ภักธาคม (ประธานคณะกรรมการ) ท่านประธาน
ที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ตามที่ไต่พังกานผู้แปรญัตติท่านแรกกล่าวนั้น ก็
อาจจะชวนให้เคลิบเคลิ้มไปได้ว่าการมาดำเนินคดีในศาลนั้นละก็ ต้องเสียค่า
ธรรมเนียมมากมาย แล้วก็เรียกค่าขึ้นศาลเป็นจำนวนค่าที่ไต่แก้ไขแล้ว ก็
๒๐๐,๐๐๐ บาทหรืออะไรทำนองนี้

เมื่อไต่พังกานอภิปรายของท่านผู้แปรญัตติคนต่อ ๆ มา ก็คงจะทำให้
ท่านผู้มีเกียรติได้ตระหนักว่า ความจริงการเสียค่าธรรมเนียมขึ้นศาลนั้น ตามที่เป็น
อยู่ในเวลานี้ กับที่มีการแก้ไขแล้ว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเลย คือว่าเคยเสีย
อยู่อย่างไรมักจะเสียอยู่อย่างนั้น เช่น มีทุนทรัพย์ที่จะมาขึ้นศาล ก็เรียกอัตราอรรถ
๒.๕๐ บาท ปกติครับ คนที่จะกระทบกระเทือนเค็ดรอน ในกรณีที่จะต้องเสียค่า
ธรรมเนียมมากขึ้น อะไรทำนองนี้ คือคนที่มาขึ้นศาลควยทุนทรัพย์เกิน ๒ ล้านบาท
ขึ้นไป ถ้าต่ำกว่า ๒ ล้านบาทแล้ว ไม่กระทบกระเทือนอะไรเลย เพราะฉะนั้น
ขอได้โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย

สำหรับท่านที่มีความข้องใจว่าในต่างประเทศเขาไม่เรียกค่าธรรมเนียม
หรืออะไรทำนองนั้น ถ้าเป็นคดีอาญา ในทางคดีอาญาเราก็ปฏิบัติอย่างนั้นอยู่แล้ว
นี่ในเรื่องนี้เป็นเรื่องคดีแพ่ง เราก็มีการเรียกค่าธรรมเนียมเพื่อยับยั้งคนหมกเรื่อง
จะขึ้นโรงขึ้นศาลอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ให้ยับยั้งซึ่งใจเสียก่อน อย่างที่ท่านสมาชิก
ในคณะกรรมการได้กล่าวในการสงวนข้อแปรญัตติไว้เมื่อกันเหมือนกัน

ในเรื่องนี้เกี่ยวกับคดีแพ่งที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่ง แปรญัตติในทางที่ว่าถ้า
ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทแล้วให้ขึ้นศาลฟรี ก็เป็นเรื่องมากเกินไป จะทำให้
คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ขึ้นศาลกันไม่รู้จักจบสิ้น เป็นการเบียดเบียนเวลา เบียดเบียน
ทำงานอะไรต่าง ๆ โดยไม่จำเป็น และไม่เป็นการยับยั้งในการที่คดีจะมาสู่ศาล
เพราะฉะนั้นควรจะต้องมีไว้ และในเรื่องนี้ก็ได้มีการอภิปรายกันในที่ประชุมคณะ
กรรมการแล้ว ก็รู้สึกว่ามีท่านผู้ใดเห็นด้วยเลยครับ

สำหรับเรื่องคนยากจนอนาถามาขึ้นศาลนั้น ความจริง ก็มีบทบัญญัติของกฎหมายอยู่แล้วว่าถ้าเป็นคนยากจนอนาถาแล้ว ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ที่พูดถึงความเดือดร้อนอย่างนั้นอย่างนี้สำหรับคนยากจนนั้น ความจริงความเดือดร้อนนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับค่าจ้างอย่างอื่นมากกว่าค่าธรรมเนียมที่มาเสียให้แก่รัฐบาล เรื่องค่าธรรมเนียมที่เสียให้แก่รัฐบาลเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น อย่างที่โลกกล่าวถึง เมื่อก่อนว่า ๒.๕๐ บาทต่ออัตรา ๑๐๐ บาทของทุนทรัพย์

ทีนี้สำหรับข้อแปรวัติของท่านกรรมาธิการผู้หนึ่งว่า เราควรจะมีกำหนดขั้นต่ำไว้ให้สูงขึ้นมาถึง ๑๐๐ บาทแทนกฎหมายปัจจุบันที่กำหนดเพียงแค่ ๒.๕๐ บาทเท่านั้น ในเรื่องนั้นก็ความจริง ท่านมีเหตุผลก็เหมือนกัน แต่ทว่าทางคณะกรรมการเห็นว่า เราเคยมีขั้นต่ำมาเพียงแค่ ๒.๕๐ บาทอย่างนั้นเรื่อยมา แล้วคดีที่เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อาจจะมีขึ้นมาสู่ศาลได้เหมือนกัน เช่น อาจจะมีทุนทรัพย์เพียง ๔๐๐ - ๕๐๐ บาท แล้วเราจะไปเรียกค่าธรรมเนียมศาลตั้ง ๑๐๐ บาทก็มากเกินไป ถ้าหากว่าเป็นเรื่องที่เขาจะเอาชนะคะคานกันไปยอมเสียค่าจ้างทนายถึง ๒,๐๐๐ บาทก็เป็นเรื่องส่วนตัวของเขา แต่ว่าสำหรับรัฐบาลแล้ว เรากำหนดคงที่ คือว่าอัตรา ๑๐๐ บาทต่อ ๒.๕๐ บาท ก็รู้สึกว่าจะเป็นการพอสมควร เพราะฉะนั้นจึงไม่ได้แก้ไข อนุโลมตามที่ท่านกรรมาธิการผู้หนึ่งได้เสนอเช่นนั้น

ทีนี้ในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องทุนทรัพย์เกิน ๒ ล้านบาทไปเช่นนั้น ที่จริงท่านสมาชิกท่านหนึ่งบอกว่า เรามีสถิติหรือเปล่าว่ามีคดีทุนทรัพย์เท่านั้นเท่านี้ จำนวนเท่าไรนั้น ความจริงแล้วสถิติมีครับ เพราะว่า เป็นเรื่องของศาล ที่ทำสถิติเรื่องเช่นนั้นไว้เป็นประจำเดือน แล้วเมื่อครบ ๒ เดือนก็ตี เมื่อครบ ๑ ปีก็ตี เราก็มีสถิติรวมอีกทุก ๆ ศาลเลย เพราะว่าฉะนั้นเราจึงว่าจำนวนคดีทุนทรัพย์เท่าไร ๆ มีอยู่อย่างไร แต่ไม่คิดว่าท่านสมาชิกท่านนั้น จะมาสนใจในเรื่องนี้แค่สถิติเช่นนั้น เพราะว่าฉะนั้นจึงไม่ได้เตรียมมาในวันนี้ แต่ก็ขอตอบได้ว่าจำนวนคดีที่ทุนทรัพย์เกิน ๒ ล้านบาทนั้น มีจำนวนไม่มากนัก เพราะว่าฉะนั้นการกระทบกระเทือนเช่นนั้นก็มี

ไม่มากนัก แต่ว่าเป็นนโยบายเหมือนกันที่ว่า ถ้าหากว่าเราปล่อยให้มีการจำกัด
ทุนทรัพย์ไว้โดยที่เสียค่าขึ้นศาลชั้นสูงไว้ค่านัก คือไม่เขยิบขึ้นมาแล้ว ก็จะเป็นทาง
ให้บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายโจทก์นั้นฟ้องคดี เรียกทุนทรัพย์เกินความจำเป็น หรือเกินสมควร
ไปมาก ซึ่งมีลักษณะเป็นการข่มขู่ฝ่ายปรปักษ์ด้วยทุนทรัพย์เหมือนกัน เพราะฉะนั้น
เราจึงเขยิบขึ้นมาในอัตราที่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ : ความที่ท่านประธานคณะกรรมการ
ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ คือเป็นทั้งอดีตประธานศาลฎีกาและเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรมได้อธิบายทั้งหมดมานี้ กระผมเข้าใจว่าท่านสมาชิกทั้งหลายคงจะเข้าใจ
แจ่มแจ้ง และก็ไม่ใช่สงสัยแล้ว แต่ว่าก่อนที่จะมีการลงมติตามข้อบังคับ
เปิดโอกาสให้ผู้เสนอสงวนคำแปรญัตติไว้โลกลาวสรุปในตอนท้ายนี้ด้วย ถ้าท่าน
ผู้สงวนคำแปรญัตติไว้เข้าใจแจ่มแจ้งและไม่คิดใจ กระผมก็ไม่ว่าอะไร แต่ถ้าท่าน
คิดใจจะสรุปในตอนท้ายก็โปรดสรุปได้สั้น ๆ แล้วแต่ความประสงค์ของท่าน ความที่
ข้อบังคับได้เปิดโอกาสไว้ คุณแรมมีอะไรคิดใจหรือไม่ครับ

นางแรม พรหมโมล บุญประสพ : ท่านประธานที่เคารพ ก็ฉัน
ขอขอบพระคุณท่านประธานที่ได้ให้โอกาสฉันได้กลับมากราบเรียนอีกครั้งหนึ่ง ที่
เฉพาะในมาตรา ๔ นี้ ก็ฉันได้สงวนการแปรญัตติไว้ไม่ใช่แต่ใน (ก) เท่านั้น คือใน
(ข) และ (ค) ด้วย โดยได้กำหนดอัตราไว้เพียง ๒ เท่า เพราะฉะนั้นเหตุผล
ที่ฉันได้กราบเรียนไปแล้วนั้นก็ก็เป็นเหตุผลเช่นเดียวกันกับข้อแปรญัตติใน (ข) และ
(ค) คือเพียงแต่ขอว่าให้ขึ้นได้ แค่ขึ้นเพียง ๒ เท่า เท่านั้น เพราะว่าทางฝ่าย
คณะกรรมการได้ขึ้นเป็น ๔ เท่า ทั้งนี้แล้วแต่ที่ประชุมหรือท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
จะได้พิจารณา ขอขอบพระคุณค่ะ

ประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ : คุณธรรมบุญครับ

นายธรรมบุญ ลักพดี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ กระผม
ธรรมบุญ ลักพดี ก็ขอเรียน กระผมก็ต้องขอกราบเรียนเหมือนกันว่า ความที่ข้อแปรญัตติ

LIART

ไว้ทั้ง ๓ ซ้อย่อย ๆ ซึ่งโดยหลักการใหญ่ก็คือว่ากระผมเห็นใจเหมือนกันที่กระทรวง
ยุติธรรมจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายอย่าง ก็เลยได้ขึ้นไปอีก ๑ เทา เพื่อลองดูว่า
ในภาวการณ์ปัจจุบันนั้นจะมีเสียงสะท้อนกลับเคือกรอนสักแค่ไหนนะครับ ก็ยังคิดว่า
ขึ้นเป็น ๔ เทาหรือ ๕ เทา แล้วก็จะเคือกรอนเกินแก่ เพราะฉะนั้นกระผมก็ยื่น
ถามเดิมว่าตามที่ได้พิจารณาแล้วก็เห็นว่าขึ้นเท่าหนึ่งทั้ง ๓ ประการนั้น ก็เป็นเรื่อง
ที่เหมาะสมแล้วนะครับ

อีกประการหนึ่ง ในมุมมองที่กระผมได้ทราบเรียบร้อยแล้วว่าจำเลยถ้าจะ
ต้องแพ้ แล้วมาถูกบังคับคดี ต้องชดใช้เงินแทนโจทก์ ก็จะเป็นเรื่องเสียหายมาก
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกฎหมายนี้ไม่มีบทเฉพาะกาลไว้ ถ้าประกาศใช้ออกไปแล้ว
ยอมมีผลบังคับทันที ในคดีบางคดีซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างศาลชั้นต้น หรือกำลังจะมาน
ไปถึงศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ถ้าจำเลยแพคดีไปแล้วจะอุทธรณ์หรือฎีกา อาจจะ
ต้องตกอยู่ภายใต้การศึกษาคชกรรมนิยมตามกฎหมายปัจจุบัน ที่จะออกให้เขา
ตั้งตัวไม่ได้ เป็นภาระที่เกินคาดของเขาอย่างมากมาย

อีกประการหนึ่ง ที่ท่านประธานคณะกรรมการได้กรุณาชี้แจงว่า
เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย คดีในชั้นอุทธรณ์ อะไรต่าง ๆ ก็ไม่อยากจะให้มาถึงศาลกระผม
เห็นว่า เรากำลังพูดถึงเรื่องคดีซึ่งจะเสียค่าชั้นศาลที่มีเพดานชั้นสูง เกินกว่า
๕๐,๐๐๐ บาท ท่านก็กล่าวแล้วว่าท่านจะขอขึ้นเป็น ๒๕๐,๐๐๐ บาท หรืออย่างน้อย
ก็ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไม่ใช่คดีไม่ให้อุทธรณ์ครับ เพราะฉะนั้นท่านก็บอกว่าจะเป็นการ
กรองไม่ยากให้คดีไม่ให้อุทธรณ์สามารถศาล นี่คือน้อย ๔ ล้านบาท ไม่ใช่คดีไม่
ให้อุทธรณ์นะครับ ที่เรากำลังพูดถึงอยู่ที่กระผมพยายามไม่ให้ขึ้น แต่ไม่ให้ชดใช้เพื่อต่อสู้
แทนนายทุน หรือคนมีสตางค์ความมีทุนทรัพย์ตั้ง ๔ ล้านบาทแล้วจะกลัวทำไม กระผม
ขออย่าว่ากระผมพูดในมุมมองที่ว่าถ้าเมื่อจำเลยแพ้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีบท
เฉพาะกาล จำเลยจะเสียหาย กระผมขอเน้นอีกครั้งหนึ่ง แล้วอย่างสถิติตัวเลขที่
กระผมทราบเรียนถาม ท่านประธานคณะกรรมการ บอกว่าเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ด

กระผมอยากจะกราบเรียนตรง ๆ ครับ ทางการบริหารนั้นสถิติตัวเลขนี้เป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารไม่ว่าทั้งด้านธุรกิจ ทางอาหาร ทางการปกครองและทางสังคม ต้องใช้ตัวเลขทั้งนั้นครับ ถ้าไม่มีตัวเลขแล้วบริหาร เท่ากับหลับตาตัดสินใจ ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติ สภาวิจัยแห่งชาติจะยืนยันได้ถึงความสำคัญของเรื่องนี้ของตัวเลข ในที่นี้กระผมจึงอยากให้เป็นที่กระจ่างแก่ท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องซึ่งท่านก็มาจากหลายหน่วยด้วยกัน ถ้าท่านได้ดูตัวเลขง่าย ๆ ท่านอาจจะตัดสินใจได้ดีกว่าปัญหาทางสังคม ทางการเมือง อะไรต่าง ๆ

เพราะฉะนั้นในที่นี้ที่สุทัศน์กระผมอยากจะสรุปว่า กระผมก็เห็นใจคณะกรรมการที่จะต้องมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตาม กระผมก็อยากขอวิงวอนขอให้ท่านประธานและท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องได้กรุณามองถึงสภาพบ้านเมืองในภาวะปัจจุบันว่าจะเหมาะสมหรือไม่ กระผมกราบเรียนเน้นตรงนี้เท่านั้นเองในการขึ้นค่าธรรมเนียมอย่างนี้ และโดยเฉพาะศาลนี้ก็เป็นที่เคารพ กระผมก็เหมือนกับอยู่ในวงการนี้ ญาติพี่น้องก็อยู่ ก็อยากจะขออนอมไว้ให้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ขอพระคุณมากครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณชาญคิดใจหรือไม่ครับ
 ร้อยตำรวจโท ชาญ มนุชธรรม : ท่านประธานที่เคารพ กระผมมีสรุปนิดเดียวครับ คืออันที่จริงนั้นด้วยความเคารพท่านประธานกรรมการ ในความคิดเห็นของท่าน ที่ท่านว่าคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ มาขึ้นศาล ทำให้เสียเวลา กระผมมองอีกแง่หนึ่งว่าถึงแม้ว่าจะเสียเวลาก็ตาม แต่ในการให้บริการความยุติธรรมแก่ประชาชนนั้นแม้ว่าเสียเวลาก็น่าจะยอม จริงอยู่ค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อยในทุนทรัพย์ ๑๐,๐๐๐ บาทที่กระผมขอยกเวลานั้น โจทก์จะต้องไปเสียค่าทนายความมากกว่านี้ แต่อย่างไรก็ดี ในภาวะสังคม ในแง่จิตวิทยา ในแง่การปกครอง กระผมว่า รัฐบาลนี้และสถาบันนี้จะให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ประชาชนจำนวนมากของประเทศ กระผมก็มีความคิดเห็นอย่างนั้นจึงมาอภิปรายในวันนี้ อีกประการหนึ่ง

แม้แต่สมาคมทนายความซึ่งเป็นสถาบันของเอกชน ยังจัดให้มีทนายความว่าความฟรีแก่คนยากจนจนอยู่แล้ว. และโดยเฉพาะกระผมได้เชื่อว่าทางกรมอัยการซึ่งท่านรองประธานเป็นอธิบดีตัวที่จะให้อัยการว่าความฟรีแก่คนยากจนเสียอีกด้วย ก็เห็นได้ว่าภาวะสังคมในปัจจุบันเกิดความเหลื่อมล้ำ และเกิดความไม่เที่ยงตรงมากมาย กระผมมีความเห็นอย่างนี้ จึงขอแปรญัตติและสงวนคำแปรญัตติ ขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่อจากนี้ ผมจะขอมติจากที่ประชุมอาศัยอำนาจตามข้อบังคับ ข้อ ๕๕ ประธานมีอำนาจที่จะสั่งแยกประเด็นในการลงมติได้. ในขั้นตอนนี้ผมจะขอให้ลงมติเสียก่อนว่า ท่านสมาชิกจะเห็นควรให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการหรือควรแก้ไข ถ้าเห็นควรแก้ไข ก็จะไต่ลงมติข้อต่อไปอีกว่าจะแก้ไขตามคำแปรญัตติของ คุณแรม หรือของคุณธรรมบุญ หรือของคุณชาญ หรือของคุณมีชัยตามลำดับไปนะครับ. ในขั้นนี้ผมจะขอมติว่า ท่านผู้ใดเห็นควรให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๗๒ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นสมควรให้มีการแก้ไขตามที่เสนอแปรญัตติ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๔๔ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่ามติของที่ประชุมนี้ให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ ขอเชิญท่านเลขาธิการรัฐสภาดำเนินการต่อไป

พันเอก สงวน คำวงษา (เลขาธิการรัฐสภา) : มาตรา ๕ มีการแก้ไข

นายसानนท์ สายสวาท : ท่านประธานครับ ผมยังมีปัญหาที่จะขอถามคณะกรรมการในมาตรา ๔ (ค) คือที่คณะกรรมการแก้ไข ผมเห็นด้วยในการที่แก้ไขเพิ่มเติมลงไปในวรรคสุดท้ายว่า "ต่อมาเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดี จึงให้เรียกโดยอัตราตาม (ก)" ทั้งนี้ผมอยากจะทราบเรียนถามปัญหาในการปฏิบัติ คือคดีบังคับ

LIRT

จำนอง โดยปกติไม่ค่อยมีการสู้คดีกัน เพราะอย่างไรเสียเป็นไปโดยข้อตกลงหมาย
 จำเลยได้รับหมายแล้ว มาหาทนาย ทนายทุกคนต้องยื่นคำให้การไปก่อน เพราะ
 ศาลยังไม่ได้นัดพร้อมหรือนัดชี้ ๒ สถาน เมื่อยื่นคำให้การ จำเลยโดยมากก็จะต้อง
 ต่อสู้บางข้อ เช่นอัตราดอกเบี้ยคิดไม่ถูก หรือคิดเกินกว่า ๕ ปี หรือว่าไต่ชำระไป
 บางส่วนแล้วก็เอามาฟ้องอีก นี่ก็เข้าลักษณะการต่อสู้ พอศาลนัดชี้ ๒ สถานก็จะต้อง
 มีการพิจารณา และโดยมากคดีเช่นนี้ส่วนใหญ่ทำสัญญาประนีประนอม ขอมความกัน
 ที่ศาลเขียนไว้แบบนี้ พอยื่นคำให้การเสร็จ จะสู้ประเด็นหนึ่งประเด็นใดก็ตาม
 ต้องให้โจทก์ไปเสียค่าธรรมเนียมเพิ่ม ตามอัตราข้อ (ค) เสียก่อนจึงจะดำเนินการ
 ได้ ทำให้เกิดความยุ่งยาก อีกประการหนึ่งพอเสร็จขอมความก็ต้องคืนค่าธรรมเนียม
 ตามระเบียบ เพราะฉะนั้นผมอยากจะขอความกรุณากรมการเรียนคณะกรรมการฯ คือ
 ผมไม่มีสิทธิที่จะไปเพิ่ม หากจะกรุณาไม่ใหญ่ยาก เติมข้อความสักนิด เป็นเรื่องของ
 คณะกรรมการฯ นะครับ เติมหรือไม่ เติมว่า "ขอเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดีและมีการ
 พิเคราะห์สัมพัทธ์" คือหมายความว่าสู้กันจริง ๆ สัมพัทธ์กันนั้นแหละค่อยให้มาเสีย
 ค่าธรรมเนียมตามข้อ (ค) เติมดังนี้ ผมว่าจะดีของหรือไม่ครับ ถ้าหึงไว้แบบนี้
 พอถึงชี้ ๒ สถานนี่จะขอมความก็ไม่ได้ ต้องไปเสียค่าธรรมเนียมตามข้อ (ค)
 เสียก่อน พอเสียเสร็จเรียบร้อยก็ประนีประนอมความคืนอีก เกิดความยุ่งยาก
 ผมขอประธานกรมการเรียน ในการปฏิบัติ เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ขอประธานโฆษกเดชะครับ มาตรา ๔
 ยานไปแล้วนะครับ

นายสามนต์ สายสว่าง : มีไต่ครับ เมื่อก่อนยังไม่เห็นไต่ยาน ผมยกมือ
 ไต่ก่อน ผมจึงยื่นขึ้นทวง ผมมีสิทธิพูดในการที่คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติม ไม่ใช
 ยานครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ประท้วงก็ประท้วงไต่ถามข้อบังคับ
 เพราะที่ผู้กระทำการข้อบังคับเท่านั้น

นายसानนท์ สายสว่าง : มิได้ครับ ผมยกมือแล้ว ท่านประธานไม่เห็น
นี่เพื่อประโยชน์นะครับ ท่านประธานไม่เห็นของ พอบอกมาตรา ๕ ผมจึงบอกว่า
ท่านประธานครับ ก็ไม่ได้ยาวนาน ไม่เกี่ยวกับผู้แปรญัตติ เกี่ยวกับที่คณะกรรมการ
แก้ไข ผมท้วงมาตรา ๔ (ค) ครับ แล้วแต่ท่านประธาน ท่านประธานจะตัดสินพิ
ไม่ให้ผมพูดก็แล้วแต่ ผมช่วยคณะกรรมการนะครับ ช่วยให้การปฏิบัติงานเรียบร้อย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย

เมื่อมาตรา ๔ ผ่านไปแล้วก็ขอให้ผ่านไป ขณะนี้กำลังพิจารณามาตรา ๕ นะครับ

นายसानนท์ สายสว่าง : ยังไม่ทันผ่านเมื่อกี้

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มาตรา ๕ ที่มีผู้แปรญัตติ คือ

คุณธรรมมูญ ลักพลี ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ คณะกรรมการไม่เห็นด้วย ขอเชิญ
คุณธรรมมูญครับ

นายธรรมมูญ ลักพลี : ขอบพระคุณรับท่านประธานที่เคารพ กระผม
ธรรมมูญ ลักพลี สำหรับมาตรา ๕ กระผมก็ต้องขอขอบคุณคณะกรรมการ ที่ได้
กรุณาแก้ไขตามที่ได้อธิบายไปในตอนแรก ถึงแม้ว่าจะยุ่ง ๆ อยู่นิด ก็หวังว่าท่าน
สมาชิกผู้มีเกียรติคงจะได้อ่านเข้าใจ ในส่วนที่กระผมขอสงวนไว้ก็เฉพาะข้อ (๓)
คือค่าธรรมเนียมครอยคำค้น ๒ บาท ต่อไปร่อยคำต่อ ๒๕ สตางค์ เพื่อประโยชน์
ในการพิจารณาให้ความเห็นของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมก็อยากจะกราบเรียน
อธิบายสั้น ๆ ว่า ค่าธรรมเนียมนี้เป็นค่าคัดสำเนาเอกสาร ซึ่งทางศาลจะคิด
โดยผู้ที่ขอคัดจะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ตามไปขอคัด แล้วก็ที่กระผมขอครอยคำค้น
ต่อ ๒ บาท ต่อไปร่อยคำต่อ ๒๕ สตางค์นั้น ความจริงเป็นอัตราที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
ก่อนร่างนี้จะเข้ามา ความร่างนั้น คณะกรรมการขอขึ้นไว้ ก็คือร่อยคำค้น
๒ บาท ต่อไปร่อยคำต่อ ๕๐ สตางค์ เพราะฉะนั้นกระผมอยากจะกราบเรียนเหตุผล
ถึงการที่จะต้องขอสงวนไว้ ก็เพราะว่าอัตราค่าธรรมเนียมเป็นสิ่งซึ่งจะไปกีดกัน
ผู้ที่ต้องการใช้สิทธิในการต่อสู้คดี โดยเฉพาะคนที่ไม่มีสตางค์จะจ้างนายได้ ถ้าผู้

มีสตรงจ้างทนายเขาก็อาศัยทนายเป็นผู้ดำเนินการคดีให้ แล้วทนายส่วนใหญ่ว่าคดีที่
 กระผมได้ทราบเรียนคณะกรรมการไปว่าเป็นเรื่องที่ถูกขู่อยู่หัว ๆ ไป ไม่ต้องมา
 ขอค้ำ เขาจะจ้างเจ้าหน้าที่ศาลหรือว่าคนที่เกี่ยวข้องของช่วยคดีให้ โดยเขาจะมีค่า
 ธรรมเนียมอะไรต่าง ๆ และค่าบริการนอกกฎหมายอีก เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่
 เกิดครอน ผู้ที่ทนายก็สบาย มีสตรงจ้างเสียอย่างก็สบาย แต่ในกรณีนี้เฉพาะคนที่
 ไม่มีสตรงจ้างจริง ๆ จึงจะต้องหันมาใช้วิธีอื่น และวิธีนี้ในทางปฏิบัติซึ่งท่านกรรมการ
 โดยเฉพาะท่านอธิบดีประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็คงจะยืนยัน
 ได้ว่าจะต้องทำด้วยความยากลำบากยิ่งอยู่แล้ว กล่าวคือทางเจ้าหน้าที่ศาลจะจับนำ
 เอกสารมาใส่ไว้ในซองที่มิดชิดกัน จะมีไม้อันเล็ก ๆ เขียนสมุดที่จดอะไรต่าง ๆ
 เหล่านี้ที่ละหน้าซึ่งจะทำให้ความยากลำบาก แล้วก็ลำบากแก่การที่จะคัด เพราะว่า
 ลายมือผู้พิพากษาแต่ละท่านนั้น แม้แต่สมัยหน้ามิดชิดกันสนิทที่รู้อยู่ก็ยังไม่
 กันไม่ค่อยออกอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในการนี้ลำบากมาก ถ้าจะต้องเสียเงินขึ้นไป
 อีก ๑ เท่าก็จะเป็นการเสียหายในการที่เขาจะขอใช้สิทธิ ดำเนินคดีแบบที่เรียกว่า
 ช่วยตัวเอง กระผมจึงได้ขอสงวนไว้ในฐานะที่เหลือเป็นสิ่งที่สุดท้ายที่จะช่วยคนที่ไม่มี
 สตรงจ้างทนายหรือเสียค่าธรรมเนียมและค่าบริการอะไรที่นอกกฎหมายได้ ก็จะได้
 มาช่วยตัวเองได้ เพราะฉะนั้นถ้าเราไปขึ้นอีก ก็จะกลายเป็นที่กีดกันเขาไม่ให้มี
 โอกาสได้สูติในศาลเลยนะครับ แล้วประการที่สำคัญที่สุดที่กระผมได้ทราบเรียนตาม
 คณะกรรมการในชั้นแปรญัตติ ท่านก็ยืนยันว่าค่าธรรมเนียมโดยปกติก็ไม่มี
 ความหมายและไม่ค่อยทำอะไรเลย ไม่ค่อยมีใครมาคัดกันมากด้วย เพราะฉะนั้น
 การจะขึ้นไปอย่างทีกระผมเคยอภิปรายในเรื่องอื่น ๆ แล้ว ก็จะเป็นการขอขึ้นไปใน
 ลักษณะที่ขอไปอย่างนั้นเอง แต่สิทธิในทางปฏิบัติมันก็จะไม่มี คือไม่ได้ตัวเงินอะไรมา
 แนนอนเลยนะครับ และในทางปฏิบัติท่านก็บอกด้วยว่ายากที่จะนับค่า เพราะว่า
 ในการนับค่านี้นั้น แม้แต่พนักงานรับส่งโทรเลขที่ได้รับการอบรมอย่างชำนาญ บางที
 ยังต้องเถียงกัน พนักงานศาลเหล่านั้นมากกว่าพนักงานที่ไม่ค่อยถูก จึงทราบเรียนตรง ๆ

เพราะฉะนั้นในการที่หักค้อย่างนี้ก็เป็นปัญหาอยู่แล้ว ถ้าคิดเพิ่มขึ้นไปอีกแพง ๆ ก็จะเป็นปัญหาในการนับ ทุกคนจะต้องพิถีพิถันที่จะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติในกระบวนการดำเนินการทางยุติธรรมให้เป็นที่เหมือนกับว่าเป็นตลาดที่จะต้องไปต่อรองกันว่า คำนี้นับหรือไม่ คำนี้นับหรือไม่ กระผมก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งเหยิง เพราะฉะนั้นกระผมจึงอยากจะกราบเรียนขอสงวนสิทธิ์ แล้วก็ขอให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้กรุณาใช้วิจารณญาณว่าในการที่จะขึ้นไปโดยที่ศาลก็ไม่ได้อะไรขึ้นมาเลย แล้วก็ลำบากในทางปฏิบัติด้วยกันทุกฝ่าย แล้วก็เป็นการที่ถกกันเขาอย่างนี้ ควรที่จะยืนตามเดิมที่คณะกรรมการได้ขอเข้ามาเป็น ๆ เท่าหรือไม่ ขอบพระคุณครับ

นายประทีป ชุมวิริยะ (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ เกี่ยวกับเรื่องคำตัดสินเนาะเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่ท่านผู้ขอแปรญัตติกล่าวไปแล้วว่าเป็นเรื่องยุ่งเหยิง ทางคณะกรรมการก็เห็นอยู่เหมือนกันว่าไม่ใช่ค่าธรรมเนียมที่ตัดสินอะไร เหตุที่จะต้องแก้ไขเพื่อหลีกเลี่ยงกับค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้ได้สัดส่วนกัน ในเมื่อเราขึ้นค่าธรรมเนียมอย่างอื่นแล้วจึงมาขึ้นค่าธรรมเนียมตัดสินเนาะเอกสารเพียงเล็กน้อยอีกเท่าตัว ในทางปฏิบัติเป็นจริงอย่างที่ท่านผู้แปรญัตติอธิบาย คือการตัดสินเนาะเอกสารต่าง ๆ นั้น ทำได้ ๒ วิธี จะให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ได้ กับอีกอย่างหนึ่งคือความคัดเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วความก็มักจะคัดเองเกือบทั้งหมด ค่าธรรมเนียมที่วางไว้ก็เกือบจะไม่ค่อยได้ใช้เลย แต่ถ้าหากเราจะใช้คณะกรรมการ ก็เห็นว่าควรจะเป็นอัตราที่เหมาะสม ขอให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ โปรดนึกเทียบกับค่าจ้างที่พิมพ์หนังสือไม่ว่าพิมพ์ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ตาม อัตราที่เคยใช้กันอยู่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ราคาเวลานั้นก็ยกเว้นเรามาจ้างเขาพิมพ์ไม่ได้แล้ว ถ้าหากว่ามีความใช้สิทธิในการตัดสินเนาะเอกสารโดยวิธีให้ศาลคัดหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้คัดแล้ว ท่านก็คงจะเห็นว่าเป็นการสมเหตุสมผลที่จะใช้ข้าราชการ ซึ่งตามธรรมดาที่มีราชการอื่นที่ต้องปฏิบัติตามมาอยู่แล้ว ซึ่งท่านสมาชิกผู้มีเกียรติบางท่านก็คงทราบบว่าอัตรากำลัง

ของศาลเกี่ยวกับไม่คอยไต่สวนสักกับงาน คือคนน้อยไป ทำงานกันไม่ค่อยทันอยู่แล้ว แต่หาหาความมาพบความที่เขาจะใช้สิทธิให้ศาลเป็นผู้คัดหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นผู้คัดก็ยอมต้องละทิ้งงานอันมาคัก เมื่อเทียบกับคำสั่งของเอกชนที่เขาจ้างให้ พิมพ์หนังสือกันแล้ว ท่านจะเห็นได้ว่าเวลาที่ล่วงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ จนถึงปัจจุบันนี้คำสั่งเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว การที่กระทรวงยุติธรรมเสนอขอแก้คร่าขึ้น ไปอีกเพียงเท่าตัวนี้ยอมเป็นอัตราที่สมเหตุสมผล ส่วนที่ท่านว่าถ้าหากความซอกคักเองแล้วจะประสมความยุ่งยากทำไมไถ่กาย ๆ นั้น ในฐานะที่กระผมมีประสบการณ์ทางด้านนี้มากตลอดเวลาจริง ๆ ใครจะขอยืนยันว่าท่านผู้อภิปรายกล่าวมานั้น อาจจะเป็นตัวอย่างน้อยราย โดยทั่วไปแล้วก็ไม่มีอย่างนั้น ในการที่จะกักกันหรือชักขวางไม่ให้ ความซอกคักเองนั้นทางปฏิบัติไม่ค่อยมี เพราะว่าส่วนใหญ่ความก็มักจะคักกันเอง อยู่แล้ว เฉพาะบางรายที่จำเป็นจริง ๆ จึงขอให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นผู้คัด เมื่อมาใช้สิทธิหรืออย่างนี้ ทางศาลก็ไม่เคยชักขวางถ่วงแกล้งแต่อย่างใด และค่าธรรมเนียมที่วางไว้ใหม่ เราวางไว้เพื่อให้กลมกลืนกับค่าธรรมเนียม อย่างอื่นที่เราขึ้นมาแล้ว ดังที่ได้กราบเรียนไว้ในเบื้องต้น เพราะฉะนั้นเมื่อทาง ปฏิบัติก็ไม่มีใครใช้สิทธิซอกคักอยู่แล้ว จึงเป็นเรื่องที่ว่าวางอัตราให้ไต่สัดไต่สวน กลมกลืนกันเท่านั้น ความกระทบกระเทือนต่อความอะไรเกือบจะไม่มีเลย คณะ กรรมการจึงเห็นว่า เราควรจจะรักษาสัดส่วนให้ไต่ระดับกันดีกว่าที่จะปล่อยทิ้งเอาไว้ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คุณธรรมนูญจะสรุปอะไรอีกหรือไม่ครับ
 นายธรรมนูญ ลักพลิ : ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ
 กระผม ธรรมนูญ ลักพลิ ขอขอบพระคุณท่านกรรมการที่ได้อภิปรายชี้แจงนะครับ
 แต่อย่างไรก็ตาม ในประการแรกที่ท่านบอกว่าความจริงแก่ไปก็อย่างนั้นรายไต่ก็
 ไต่ไม่มาก แต่ต้องการแก้ไขให้ไต่สัดไต่สวน กระผมก็อยากจะกราบเรียนทบทวน
 ความจำของคณะกรรมการ ตั้งแต่แก่มาก่อนแรก และแก้ไขให้กระผมตอนหลัง ๆ นี้

ก็มีหลายรายการครับที่เราไม่ได้มีส่วนร่วมกันเลยแม้ในเรื่องนี้ บางครั้งท่านประธาน
คณะกรรมการก็ขอกระผมคือ ๆ นอกขอเฉอะ คุณธรรมมณูญ นี่มีแค่แค่พิเศษเสีย
บางที่ท่านต้องกาไว้สูงถวน ๆ อยู่แล้ว ท่านก็ขอไปเป็นเศษบางก็มี อะไรอย่างนี้
กระผมก็กราบเรียนตรง ๆ เพราะฉะนั้นก็ไม่ได้มีส่วนร่วมอยู่แล้วครับ หลายเรื่อง
กระผมก็ยอมบ้าง ท่านยอมกระผมบ้าง ก็ไม่มีส่วนอะไรเลย ท่านก็ขี้ใจแรงตรง ๆ
ว่าเขาทำกันมาเต็ม แล้วความจริงก็อยากได้เงินบ้าง เพราะฉะนั้นก็มีส่วนร่วมตาม
ความเหมาะสมก็เป็นมีส่วนร่วมตามเหตุการณ์เท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นในเรื่องมีส่วนร่วม
คงจะไม่มีเหตุผลหรือครับ แล้วขอทบทวนกระผมว่าเรื่องนี้ไม่มีผู้ใดมากนัก
กระผมก็ขอกราบเรียนตรง ๆ ว่า ถูกครับ เพราะอย่างทีกระผมเห็นไว้แล้วว่า
เพราะเขามีสตาจไปจ้างทนาย และทนายมีบริการพิเศษ มีแชนเนล(Channel)
พิเศษ มีแชนเนลลับนอกจากที่ระบุไว้ในนี้ ค่าธรรมเนียมก็เสีย ค่าจ้างก็เสีย เป็น
เรื่องลับไปนะครับ แต่อย่างไรก็ยังมีคนไข้อยู่ ท่านจึงจะต้องขอขึ้น ที่นั่งเอื้อคนที่
จะไข้อยู่นี้เป็นคนจนเสียด้วยแต่ไม่มีทางจะจ้างทนาย และจำจะต้องมาใช้บริการนี้
นี่ทีกระผมขอใจ ถึงแม้จะน้อย แต่เป็นโอกาสที่เหลือที่จะช่วยตัวเองในด้านความ
ยุติธรรมได้ ไม่มีเงินไปหาทนาย แด่ขอสู้ด้วยตัวเอง มาคัดเอง แล้วเราไปคัด
ของแก้ทำไมครับ ส่วนที่ท่านชี้แจงว่าข้าราชการรัฐการของศาลนั้นมันมาก ค่าแรง
ก็สูง เงินเดือนสูง เพราะฉะนั้นก็ควรจะขึ้น หรือไม่อย่างนั้น ไม่ควรจะให้พวกนี้มา
ขอคัดมากนัก ก็เข้าหลักเดิมะครับ เรื่องนี้ไม่ใช่เราจะไม่ขึ้นเพื่อเอาไปเป็นรายได้
ตอบแทนค่าแรงที่สูงขึ้น เป็นบริการที่ควรให้ และยิ่งเรื่องนี้ควรให้อย่างยิ่งแก่ผู้มี
รายได้น้อยที่ไม่สามารถพึ่งใครใคร่ต้องช่วยตัวเอง เราก็ไม่ควรมาคิดรายได้จาก
อันนี้ แล้วโดยเฉพะรายได้นี้ก็ไม่ได้มีกับศักดิ์ศรีของศาลที่ทนายยอมมา ขึ้นได้ไม่กี่
สลึงเฟื้องกับคนยากจนนี้ กระผมก็เลยอยากจะกราบเรียนว่า ยังมีประโยชน์อยู่มาก
ถ้าเราจะคงเดิมอยู่ ตามทีกระผมขอแก้ แม้จะมีประโยชน์ในแง่การบริการว่าน้อยคน
แต่ก็มีประโยชน์มากในสายตาของมหาชน เพราะว่าเพื่อช่วยคนส่วนน้อยที่ยากจน

นั้นเอง กระผมขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ต่อจากนั้นผมจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นสมควรแก้ไขตามข้อแปรญัตติของคุณธรรมนุญหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นสมควรแก้ไข โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๔ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นสมควรให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ ไพร่ยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๕๕ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ ขอเชิญท่านเลขาธิการรัฐสภาดำเนินการต่อไปครับ

พันเอก สงวน คำวงษา (เลขาธิการรัฐสภา) : มาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๗ มีการแก้ไข มาตรา ๘ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติและขอสงวน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มาตรา ๘ คุณชาญ มนูญธรรม ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ คณะกรรมการไม่เห็นด้วย ขอเชิญคุณชาญครับ (ร้อยตำรวจโท ชาญ มนูญธรรม ไม่อยู่ในที่ประชุม)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อผู้สงวนคำแปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุมก็ผ่านไป บัดนี้จบการพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไปเป็นการพิจารณาในวาระที่ ๓ ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่าเห็นสมควรประกาศร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ใช้เป็นกฎหมายหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่าสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๕๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยกมือขึ้น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติให้ประกาศ
ใช้เป็นกฎหมายได้

ระเบียบวาระที่ ๕ เป็นเรื่องที่ค้างพิจารณา คือการพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

วันที่ ๕/๒๕๒๑ วันที่ ๓ ก.พ. ๒๕๒๑

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

ที่ สร. ๐๒๐๓/๑๔๓๑

สำนักนายกรัฐมนตรี

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติ ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการ
และเหตุผล มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติประชุมปรึกษาต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

(พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และมาตรา ๑๑ (๒) ค แห่งพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๕

เหตุผล

เนื่องจากได้มีพระบรมราชโองการ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๒๐ แทนแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก พุทธศักราช ๒๕๐๓ และ
ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๑๒ ซึ่งตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ได้
เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเดิมแยกเป็นประโยคประถมศึกษา
ตอนต้น ๔ ปี และประโยคประถมศึกษาตอนปลาย ๓ ปี มาเป็นการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาที่เป็นตอนเดียวตลอดโดยใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ ปี และได้เพิ่มเติม
เรื่องการกำหนดอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยให้กำหนดขึ้นได้ตามความ
เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และความพร้อมของเด็กในแต่ละท้องถิ่น แต่ต้อง
ไม่บังคับให้เข้าเรียนก่อนอายุครบหกปีบริบูรณ์ และไม่ช้ากว่าอายุครบแปดปีบริบูรณ์
ด้วย นอกจากนี้ได้แก้ไขข้อยกเว้นสำหรับเด็ก ซึ่งไม่ต้องเรียนในโรงเรียนประถม
ศึกษาเพราะเหตุระยะทางระหว่างที่อยู่ของเด็กกับโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ห่างไกล
เกินไป โดยกำหนดระยะทางให้มีความยาวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพ
ของการคมนาคมในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

LIRT

ร่าง

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยประถมศึกษา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒ เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่เป็นผู้สอบไล่ชั้นประถมศึกษาปีที่หก ตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามหลักสูตรอื่นที่รัฐมนตรีเห็นว่าเทียบเท่า

LIRT

แต่ถ้าในคำบลิท บัญชีราชการจังหวัดเห็นสมควรบังคับให้เด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กมีอายุครบหกปีบริบูรณ์ หรือเมื่อเด็กมีอายุมากกว่านั้นแต่ต้องไม่เกินอายุครบแปดปีบริบูรณ์ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศกำหนดอายุเพื่อบังคับเด็กเข้าเรียนได้

ถาวรนับอายุให้ตามมีปฏิทิน"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๒) เด็กที่อยู่ห่างจากโรงเรียนประถมศึกษา ที่สมควรให้เปล่าเกินสามพันเมตร หรือที่ไม่สามารถจะไปถึงโรงเรียนได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งซึ่งไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้"

มาตรา ๕ ถ้าในคำบลิทยังไม่พร้อม ที่จะจัดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่หกตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามหลักสูตรอื่นที่รัฐมนตรีเห็นว่าเทียบเท่า ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศขอขมเป็นปี ๆ ไป และให้ถือว่าเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ในคำบลิทนั้น สมารถเข้าศึกษาภาคบังคับ แต่จะผ่อนผันหลังจากเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อการจัดการศึกษาภาคบังคับของแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามประกาศให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ไม่ได้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

นายบุญสม มาร์ติน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)
ท่านประธานสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ รัฐบาลขอเสนอร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หลักการ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และมาตรา ๑๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๕

เหตุผล เนื่องจากได้มีพระบรมราชโองการ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ แทนแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรก พุทธศักราช ๒๕๐๓

และฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๑๒ ซึ่งตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเดิมแยกเป็นประโยคประถมศึกษาตอนต้น ๔ ปี และประโยคประถมศึกษาตอนปลาย ๓ ปี มาเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นตอนเดียวตลอดโดยใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ ปี และได้เพิ่มเติมเรื่องการกำหนดอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยให้กำหนดขึ้นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และความพร้อมของเด็กในแต่ละท้องถิ่น แต่คงไม่บังคับให้เข้าเรียนก่อนอายุครบหกปีบริบูรณ์ และไม่ช้ากว่าอายุครบแปดปีบริบูรณ์ นอกจากนั้นได้แก้ไขข้อยกเว้นสำหรับเด็กซึ่งไม่ต้องเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะเหตุระยะทางระหว่างที่อยู่ของเด็กกับโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ห่างไกลเกินไป โดยกำหนดระยะทางใหม่มีความยาวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของการคมนาคมในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น.

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : สมาชิกท่านใดต้องการจะซักถามหรือจะอภิปรายในเรื่องนี้หรือไม่ครับ

นายเกรียง กิริโกศล : ท่านประธานที่เคารพ ผมขอขอบพระคุณที่ให้โอกาสแก่ผมได้อภิปรายในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ความจริงร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีสาระสำคัญอยู่เพียง ๒ - ๓ มาตราเท่านั้น แต่ผมอยากจะเน้นในที่ประชุมว่ากฎหมายฉบับนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กที่เกิดมาแล้วและจะเกิดต่อไปในเมืองไทยของเรา นอกจากนั้นร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวกับคุณภาพของพลเมือง โดยเฉพาะพลเมืองธรรมดาสามัญซึ่งอยู่ในชนบท เพราะกฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องชี้เจตนาของรัฐบาล ของผู้ใหญ่ในปัจจุบันนี้ว่ามีเจตนาจริงใจที่จะดูแลพลเมืองธรรมดาสามัญในชนบทเพียงใดหรือไม่ ตามหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เท่าที่รัฐบาลได้แถลงมา รู้สึกจะไม่มีปัญหา เพราะเป็นการสอดคล้องกับพระบรมราชโองการซึ่งให้ชี้แผนการศึกษาแห่งชาติไปแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ คือเมื่อปีกลายนี้ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้กำหนดประถมศึกษาไว้ ๒ ตอน คือ ประถมศึกษาตอนต้น ๔ ปี ประถมศึกษาตอนปลาย ๓ ปี เป็น ๗ ปี และการศึกษภาคบังคับ รัฐบาลเดิมก็ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้เด็กในเมืองไทยนี้โดยเฉพาะเด็กธรรมดาสามัญอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ๗ ปี แต่แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ซึ่งประกาศใช้ไปแล้วเมื่อปีกลายนี้ ได้กำหนดประถมศึกษาไว้คนเดียว คือเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และการศึกษภาคบังคับก็เป็น ๖ ปี กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมงานในเรื่องนี้มาแล้ว ๕ ปี

แล้วก็จะเริ่มปฏิบัติงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๒๑
คือในปีการศึกษาใหม่ ฉะนั้นกฎหมายฉบับนี้ก็เป็นกฎหมายซึ่งจะให้รัฐบาลสามารถ
ปฏิบัติตามพระบรมราชโองการได้ จึงไม่มีปัญหาอะไรมากนักในแง่ของหลักการ
และเหตุผล ความสำเร็จของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีอยู่หลายประการ

ประการที่ ๑ โดยเฉพาะ มาตรา ๓ ซึ่งแก้ไขมาตรา ๒ วรรคสอง
เด็กในชนบทจะมีโอกาสเข้าโรงเรียนเร็วขึ้น แต่เดิมมาเด็กในชนบทนั้นเสียเปรียบ
เด็กในเมืองเป็นอย่างมาก กว่าจะถูกเกณฑ์ต้องอายุย่างปีที่ ๔ อาจจะเป็น ๗ ปี
บริบูรณ์ หรือต่ำกว่า ๗ ปีเล็กน้อย ซึ่งเด็กในเมืองนั้นสามารถเข้าโรงเรียนได้
ตั้งแต่อายุน้อยกว่านั้น โดยเฉพาะคนที่ไม่มีเงินมีทองเห็นแก่การศึกษาเห็นแก่อนาคต
ของลูกก็เอาลูกไปเข้าโรงเรียนตั้งแต่ ๓ ขวบ ๒ ขวบกว่า ๆ ฉะนั้นเด็กในเมือง
ได้เปรียบกว่าเด็กในชนบทเป็นอย่างมาก กว่าจะเข้าได้ก็ต้องย่างเข้าปีที่ ๔
กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้ให้บางท้องถิ่น บัญชาการจังหวัดนั้นอาจจะเกณฑ์เด็ก
เข้าเรียนตั้งแต่อายุ ๒ ขวบบริบูรณ์ ฉะนั้นก็เป็นที่ยังหวังได้ว่าเด็กในชนบทมีโอกาส
จะได้เข้าโรงเรียนเร็วขึ้น นี้ก็เป็นความสำเร็จของกฎหมายฉบับนี้

ประการที่ ๒ ตามมาตรา ๔ ซึ่งแก้ไขมาตรา ๑๑ วรรคสอง ที่ขยาย
ระยะทางที่เด็กจะต้องถูกบังคับให้ไปโรงเรียนจาก ๒,๐๐๐ เมตร เป็น ๓,๐๐๐
เมตร ก็เป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งซึ่งจะทำให้เด็กไม่หลุดพ้นการเกณฑ์ ไปมากนัก
เจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถจะปฏิเสธเด็กซึ่งอยู่นอกเกณฑ์ ๒,๐๐๐ เมตร ได้ เด็กก็จะมี
โอกาสได้เข้าโรงเรียนมากขึ้น

ประการที่ ๓ ซึ่งสำคัญมาก นั่นคือตามมาตรา ๕ นั้นเป็นที่สนใจได้
ว่าในระยะอีก ๒ ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นไป จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น
เด็กในเมืองไทยจะได้รับการศึกษาภาคบังคับหรืออยู่ในโรงเรียน ๒ ปีเป็นอย่างน้อย
ทั่วทุกตัวคน ในเรื่องนี้ผมพยายามที่จะเน้นให้เห็นว่าถ้าเราถือว่าการประถมศึกษา
หรือการศึกษาภาคบังคับเป็นการสร้างคุณภาพ ให้แก่พลเมืองชนบทสามัญแล้ว

ในอนาคตนั้นพลเมืองธรรมคาสามัญของเรา โดยเฉพาะในชนบทก็จะมีโอกาสได้อยู่
 ในโรงเรียน ๖ ปีเป็นอย่างน้อย นี่ก็เป็นความดีของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

ฉะนั้นในหลักการและเหตุผลแล้ว กระผมเชื่อว่าสถาบันนี้ก็ควรจะสนับสนุน
 และรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยทั่วกัน แต่อย่างไรก็ดี แม้หลักการ
 และเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้จะดีทั้งที่ผมได้กล่าวมา ก็ไม่ได้หมายความว่าสัมฤทธิ์ผล
 ของการประถมศึกษาในอนาคตนั้นจะปรากฏผลก็อย่างแท้จริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนา
 อันบริสุทธิ์ของผู้ที่จะดำเนินงานจัดการศึกษาเป็นประการสำคัญ นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับ
 กับวิธีการที่จะดำเนินงานจัดการประถมศึกษาในกาลต่อไปว่าเราทำถูกต้องเพียงใด
 หรือไม่ ฉะนั้นผมจึงอยากจะฝากข้อสังเกตต่อรัฐบาลนี้ ๒ ประการด้วยกัน

ในประการแรก การที่เรากำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติโดยเฉพาะชั้น
 ประถมศึกษาไว้เพียง ๖ ปีนั้น แล้วก็ตามแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับนี้
 กำหนดการศึกษาภาคบังคับเพียง ๖ ปีตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ในเรื่องนี้ถ้าคิด
 ไปแล้ว ราษฎรธรรมคาสามัญโดยเฉพาะเด็กในชนบทนั้นจะขาดทุนไป ๑ ปี แต่เดิม
 มาการศึกษาภาคบังคับของเรา ๔ ปี รัฐบาลสมัยหนึ่งก็ขยับขึ้นมาเป็น ๘ ปี
 แต่รัฐบาลนี้ขยับลงเหลือ ๖ ปี คิดไปแล้วราษฎรธรรมคาสามัญนั้นจะขาดทุนไป ๑ ปี
 ถ้าเราถือว่าการศึกษาภาคบังคับเป็นการสร้างคุณภาพแก่พลเมือง อย่างไรก็ตาม
 ผมดูตามเอกสารของกระทรวงศึกษาธิการฉบับนี้ สัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาภาค
 บังคับ ผมก็พยายามเปรียบเทียบดูว่าประเทศต่าง ๆ นั้น จัดการศึกษาภาคบังคับก็มี
 กันแน่ ก็ปรากฏว่าในทวีปเอเชียของเราเนี่ย ความหลักฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ
 รวบรวมไว้มี ๑๔ ประเทศ จัดการศึกษาภาคบังคับ ๖ ปีมี ๔ ประเทศ จัดการ
 ศึกษาภาคบังคับ ๕ ปีมี ๔ ประเทศ จัดการศึกษาภาคบังคับสูงกว่า ๖ ปีมี ๕ ประเทศ
 ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ๖ ปีของเราที่อยู่ในเกณฑ์กลาง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นไปได้
 อย่างไม่ดีก็ ๘ ปี หรือ ๖ ปีนั้น ก็ไม่ห่างกันมากนัก ถ้าเราสามารถปรับปรุงการ
 ดำเนินงานในการจัดการศึกษาอย่างจริงจังแล้วละก็ ๖ ปีกับ ๘ ปี พอดีจะชกเซย

กันได้ การดำเนินงานอย่างจริงจังนั้น ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวเป็นหน้าที่ของกระทรวง
ศึกษาธิการ นั่นคือกระบวนการงานวิชาการ นับตั้งแต่ครู คุณภาพของครู หลักสูตร
สื่อการเรียน งบประมาณที่จะให้โรงเรียนได้มีโอกาสใช้จ่าย การปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ถ้าได้ดำเนินงานอย่างจริงจังแล้วละก็ ผมเชื่อว่า ๖ ปีและ
๗ ปีจะไม่แตกต่างกันมากนัก นี่เป็นข้อสังเกตซึ่งผมใคร่ขอฝากรัฐบาลว่า ขอให้
ดำเนินงานอย่างจริงจัง จึงจะบังเกิดผลดี และราษฎรธรรมดาสามัญไม่ขาดทุน

ในประการที่ ๒ ก็คือวิธีการจัดการศึกษา เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
สำหรับบ้านเมืองเรา ผมอยากจะกล่าวในที่นี้ว่าแม่หลักการจะดี แต่หาวิธีการไม่ดี
แล้ว ผลนั้นจะไม่บังเกิดเป็นอันขาดหรือผลนั้นจะเกิดตรงกันข้ามกับเจตนาที่รัฐบาล
มีความมุ่งหวัง ที่ผมพูดเช่นนั้น ผมหมายความว่าถึงโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่
นั่นคือโรงเรียนประชาบาล ถ้าเราถือว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานกลาง
ของรัฐบาลในเรื่องการจัดการศึกษา หน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการนั้นจะต้องมี
ความรับผิดชอบในผลของการศึกษาทุกระดับให้สมกับเป็นหน่วยงานกลางของรัฐบาล
หากว่าจะมีการกระจายอำนาจตามวิธีการของประชาธิปไตย แบ่งให้ท้องถิ่นเป็น
ผู้ช่วยกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจนั้นจะต้องกระจาย
จากกระทรวงศึกษาธิการไปยังท้องถิ่น ไม่ใช่กระจายทางอ้อมอย่างที่เป็นอย่างอยู่ใน
ปัจจุบันนี้ การกระจายทางอ้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้นั้นผลเป็นอย่างไร ผมเชื่อว่า
ท่านประธานที่เคารพ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และท่านรัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการคงจะทราบความต้นลึกเป็นอย่างไร แม้ว่าคณะ
รัฐมนตรีโดยส่วนรวมจะไม่ทราบก็ตามที่ วิธีการจัดการศึกษา วิธีการกระจาย
อำนาจของเราที่ทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ นั้น เราได้ทำผิดมา ๑๒ ปีแล้ว และ
คณะรัฐมนตรีก็ยอมรับว่าไม่มีประเทศใดในโลกที่เขากกระจายอำนาจ ในการ
จัดการศึกษาเหมือนอย่างที่เราทำในเมืองไทย ผลเป็นอย่างไร ผลนั้นก็คือเกิด
ความแตกแยกกันอย่างมหาศาลในระดับเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ชั้นโรงเรียน ชั้นอำเภอ

และชั้นจังหวัดขึ้นมา เพราะเราไม่ได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดการศึกษากันอย่างแท้จริง ผมไม่อยากจะกล่าวว่าความเคลื่อนไหวของครูประชาบาลที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบันนี้เป็นผลของการกระจายอำนาจที่ไม่ถูกต้อง โปรดรับความจริงกันเสียสักทีหนึ่งเถอะว่าเราทำได้มา ๑๒ ปีแล้ว กฎหมายฉบับนี้ หลักการดี เหตุผลดี ถ้าวิธีการกระจายอำนาจยังเป็นอยู่เช่นทุกวันนี้แล้ว ผลจะไม่บังเกิดสมความมุ่งหวังของรัฐบาลเป็นอันขาด

ท่านประธานที่เคารพ ถ้าเราถือว่าการศึกษาโดยเฉพาะภาคบังคับเป็นการสร้างคุณภาพแก่พลเมืองธรรมาภิบาล ผมก็อยากจะกล่าวว่าพลเมืองธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะเป็นทรัพยากรที่แท้จริงของชาติบ้านเมือง การศึกษาภาคบังคับขนาดไหน พลเมืองธรรมาภิบาลในชนบทก็ขนาดนั้น และประชาธิปไตยของบ้านเมืองก็ขนาดนั้น ท่านประธานที่เคารพ ผมเชื่อว่ารัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลปฏิบัติแม้ว่าจะปฏิบัติเรื่องอะไรต่าง ๆ ตามเจตนาของรัฐบาลก็ตามที่ ขอได้โปรดปฏิบัติเรื่องการประถมศึกษาเสียให้ถูกต้องด้วย ขอขอบคุณครับ

นายพิชญ์ แคนวงศ์ : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม พิชญ์ แคนวงศ์ กระผมเห็นด้วยกับการที่รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้ามาสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ กระผมก็ขอเรียนถามข้อข้องใจของกระผมที่มีต่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประมาณสัก ๒ - ๓ ข้อ คือ

ประการที่ ๑ แผนการศึกษาแห่งชาติประจำปี พุทธศักราช ๒๕๒๐ ที่ได้ประกาศไปนั้น ตามความมุ่งหมายก็กำหนดว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะให้แก่เยาวชนของชาตินั้นเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต และเป็นการเตรียมเด็กที่จะออกไปเผชิญชีวิตในสังคมให้เด็กนั้นมีชีวิตอยู่อย่างผาสุก ซึ่งกระผมคิดว่าในร่างพระราชบัญญัติที่รัฐบาลเสนอมาก็คงจะสนองตอบวัตถุประสงค์ ในแผนการศึกษาแห่งชาตินั้นได้แต่อย่างใดก็ตาม กระผมก็มีข้อข้องใจอยู่ว่าในมาตรา ๖ ที่รัฐบาลได้เสนอเกณฑ์การผ่อนผันสำหรับเด็กที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา นั้น คือในการผ่อนผันให้เด็กเรียน

ที่จะเข้าเรียนตามกำหนดเกณฑ์อายุ ๔ ปีก็ตาม หรือในกรณีที่เกินกำหนดซึ่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรที่จะประกาศผ่อนผันหรือบังคับให้เด็กเข้าเรียนก่อน
อายุ ๔ ขวบ คือ ๒ ขวบอย่างนี้ ถ้าหากว่าเกิดในตำบลนั้น ก็มีหลาย ๆ โรงเรียน
ซึ่งอาจจะกำหนด ๔ ปีก็ได้ ๒ ปีก็ได้ อย่างนั้นะครับ ถ้าเราจะคิดประกาศเป็นราย
โรงเรียนจะได้หรือไม่ เพราะว่าถ้าหากจะประกาศเป็นรายตำบล กระทบก็คิดว่า
อาจจะเกิดปัญหาขึ้นมาได้เช่นเดียวกัน

ประการที่ ๒ เกี่ยวกับระยะทางซึ่งในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนด
ขยายออกไปอีกเป็น ๓,๐๐๐ เมตร ซึ่งจะต้องบังคับให้เด็กเข้าเรียนในชั้นประถม
ศึกษานั้น กระทบใครขอทราบเรียนว่า ข้อเท็จจริงปัจจุบันนี้ในชนบทยังมีเด็กอยู่เป็น
จำนวนมากซึ่งยังไม่มีโอกาสที่จะเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาได้ กระทบจะขอ
ทราบเรียนว่า ในบางท้องที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท้องที่ที่อยู่ห่างไกลต่อความเจริญ
เช่นที่จังหวัดของกระทบ จังหวัดกาฬสินธุ์ กระทบจะขอยกตัวอย่างอำเภอคำชะโนด
ซึ่งอำเภอนี้มีตมเป็นตมใหญ่ แล้วก็มีประชาชนบุกรุกเข้าไปตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้าน
อยู่ แต่ในขณะนั้นชาวบ้านเหล่านั้นก็กำลังพยายามที่จะขอตั้งหมู่บ้าน น่ายังกระทรวง
มหาดไทย การที่จะขอตั้งหมู่บ้านนั้นก็เพื่อต้องการอยากจะให้เด็กที่ หลุดหลายนของเขา
ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน แต่ว่าการขอตั้งหมู่บ้านนั้นก็ยากเหลือเกิน จนกระทั่ง
ปัจจุบันนี้ก็ยังมีเด็กซึ่งยังไม่มีโอกาสที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา เป็นจำนวนมาก
ที่มีในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดว่าระยะทาง ๓,๐๐๐ เมตร ที่จะต้องให้เด็ก
ได้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา แต่หากว่าความหนาแน่นหรือมีประชาชนซึ่งกระจุก-
กระจายกันอยู่ห่างไกลไปกว่านั้น ก็หมายความว่าเด็กเหล่านั้นยังจะไม่มีโอกาส
เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา กระทบใครขอเรียนถามทางรัฐบาลด้วย

ที่นอกจากนั้นในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องอยู่ในชั้นประถมศึกษา ๒ ปี
ในมาตรา ๕ นี้ถึงแม้ว่าจะขยายเวลาออกไปเป็นปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ก็ตาม ปรากฏว่า
ในขณะนี้เท่าที่กระทบได้มีโอกาสออกไปในชนบท ผู้ปกครองส่วนใหญ่กับบอกว่า

ลูกของเขาเรียนถึงชั้นประถมปีที่ ๘ ก็พอแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องให้ไปอยู่ในโรงเรียน
ชั้นประถมอีก ๒ ปี ไม่รู้จะเรียนไปทำไม นายอำเภอเขาก็มีแล้ว ผู้ว่าราชการ
จังหวัดเขาก็มีแล้ว ผู้กองก็มีแล้ว ที่นี้เขาก็อยากจะให้ลูกไปมาช่วยเลี้ยงควาย
ไปมาช่วยทำนา เพราะฐานะทางเศรษฐกิจบีบคั้น กระทบก็ใครอยากจะเรียนถามว่า
รัฐบาลได้มีการวางแผนในการที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนเหล่านั้นอย่างไรบ้าง
กระผมขอเรียนถามท่านนี้ ขอบคุณครับ

นางแรม พรหมโสม บุษยประสพ ท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน แรม
พรหมโสม บุษยประสพ ดิฉันขอประทานกราบเรียนว่า ดิฉันมีความตั้งใจที่จะสนับสนุน
ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ยังมีความสงสัยอยู่บางประการ
จึงขอประทานกราบเรียนถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อ
ความกระจ่าง ในเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เขียนไว้ว่า "เนื่องจาก
ได้มีพระบรมราชโองการให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ แทนแผน
การศึกษาฉบับแรก พุทธศักราช ๒๕๐๓ และฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๑๒" จะเห็น
ได้ว่าแผนการศึกษาของชาตินี้ได้เปลี่ยนแปลงทุกระยะ ๔ - ๕ ปี เช่นนี้จะทำให้
การศึกษาของชาติไปได้ทวนที่ได้เคยไปอย่างไร จึงขอเรียนถามรัฐบาลเป็นประการแรกว่า
จะยืนยันไว้หรือไม่ว่าแผนการศึกษาของชาติฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๐ นี้จะให้ต่อไปได้
ยืนยันพอสมควร เพราะการจะหลอมเด็กให้อยู่ในบ้านเดียวกันเป็นเรื่องความจำเป็น
ของชาติเป็นอย่างยิ่ง

ประการต่อไป เดิมนั้น ให้เด็กเรียนได้ ๗ ปี บัดนี้ลดลงมาเหลือ ๖ ปี
จะมีผลเสียหายอย่างไรบ้าง สมาชิกผู้มีเกียรติท่านแรกได้ชี้แจงแล้วว่าถ้าหากมีการ
ปฏิบัติด้วยดีแล้วก็จะไม่มีผลเสียหาย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ดิฉันใคร่ขอประทานเรียน
ถามเพื่อความชัดเจน เพราะเหตุที่ได้มีตัวอย่างมาแล้ว คือเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓
ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองให้เด็กเรียน ๗ ปี ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัด
สมุทรสงคราม แต่ในขณะนั้น ดิฉันคิดว่าคงจะไม่มีการศึกษาผล จึงปรากฏว่าที่ดิฉัน

ได้ขอมมาแล้วเด็กที่เรียนใน พ.ศ. ๒๕๐๓ นั้นได้เรียนถึง ๗ ปี แต่ว่าอ่านหนังสือไม่ออก เพราะฉะนั้นจึงขอเรียนถามปัญหานี้ ขอได้โปรดกรุณาตอบด้วย

ประการที่ ๓ ในข้อ ๓๑ ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ได้เขียนไว้อย่างสละสลวยว่า "การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย" และนอกจากนี้ในข้อ ๓๒ ยังเขียนไว้ด้วยว่า "การศึกษาวชิชาชีพในระดับประถมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนแก่คนมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียน และการทำงานในโรงเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวันได้" ในข้อนี้คิดฉันใดใครจะเรียนว่า การให้การศึกษาดังกล่าวนี้ได้มีการติดตามผลงานหรือไม่ เพราะทำไมไม่ใช่แค่เฉพาะแผนการศึกษา ฉบับ พุทธศักราช ๒๕๒๐ แม้ฉบับก่อนก็ยังได้เขียนไว้เช่นนี้เหมือนกัน และได้ยอมรับอุปสรรคหรือเปล่า ในการที่จะให้เข้าไปถึงผลที่จะนำข้อความต่าง ๆ เหล่านี้ ไปสอนและอบรมเด็กนักเรียนต่อไป

ข้อสุดท้ายของดิฉัน ขอประทานเรียนถามด้วยว่า การที่แยกการศึกษาชั้นประถมศึกษาไปให้กระทรวงมหาดไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบแต่เพียงในฝ่ายวิชาการเท่านั้น เป็นผลดีแก่การศึกษาของชาติหรือไม่ ดิฉันขอประทานกราบเรียนถามท่านนี้ ขอขอบคุณค่ะ

ร้อยตำรวจโท ชาญ มนุชธรรม : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมมีประเด็นที่ใคร่เรียนถามรัฐบาลอยู่นิดเดียว และขอฝากท่านกรรมาธิการที่จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย กล่าวคือ กระผมมีความสงสัยว่า ในปัจจุบันนี้ภาวะแรงงานในภาคแรงงานของเรามีคนว่างงานเพิ่มขึ้นทุกๆปี ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่ารัฐบาลหลายรัฐบาลมาแล้ว ยังมีไม่มั่นใจนโยบายในการส่งเสริมผลิตผลทางภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมอย่างมีหลักมีเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในภาคเกษตรกรรม เราก็ยังไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการที่จะกำหนดแหล่งผลิตต่างๆ ไม่ให้ซ้ำซ้อน และไม่ให้เกิดความต้องการของตลาด และยังมีได้หาตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมอีกด้วย ส่วนอุตสาหกรรมนั้นก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลยังไม่มีแนวนโยบายที่จะวางหลักหรือวางกฎเกณฑ์ที่จะไม่ให้เกิดการประกอบอุตสาหกรรมนั้นซ้ำซ้อน หรือได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ ทำให้การขยายทางภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมน้อย แต่ในทางตรงกันข้าม ในตลาดแรงงานจะมีคนที่ว่างงานเข้ามาสู่เพิ่มขึ้น กระทบจึงสงสัยว่าการที่แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า ๗ ปี และจะเริ่มเข้าสู่ภาคบังคับ ๗ ปี จะทำให้เป็นการชะลอคนที่จะไปสู่ตลาดแรงงานได้ แต่เมื่อกระทบมาเห็นว่าแผนการศึกษาแห่งชาติได้เปลี่ยนจาก ๗ ปีมาเป็น ๖ ปี เลยไม่ทราบวัตถุประสงค์อันแน่แท้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้วางแผนการศึกษาแห่งชาติครั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกกับเศรษฐกิจของประเทศชาติหรือของรัฐบาลหรือหาให้กระทบอยากเรียนถามว่า เพราะเหตุใดเท่าที่กระทบทราบว่าแม้ในต่างประเทศวิธีแก้ไขปัญหาการทำงานนั้น บางประเทศก็ยังยืดเวลาการเรียนของชั้นมัธยมศึกษาหรือประถมศึกษาออกไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยืดเวลาการเรียนในมหาวิทยาลัยออกไปอีกด้วย เพื่อชะลอคนที่เข้าสู่ตลาดแรงงานให้น้อยลง และเพื่อที่จะให้คนเหล่านั้นได้มีโอกาสหาประสบการณ์จากวิชาที่เล่าเรียนมาอีก ๑ ปี หรือ ๒ ปี เมื่อออกมาสู่ตลาดแรงงานแล้ว การเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมก็ดี หรือในภาคเกษตรกรรมก็ดี ก็จะมีความรู้ความชำนาญในการที่จะมาประกอบผลิตผลออกมาได้อย่างเต็มที่ ปัจจุบันนี้เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นรับคนงานเข้ามาให้มาฝึกงานในโรงงานนี้ ความเสียหายแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนั้นมีมาก เพราะกว่าคนงานจะเป็น จะใช้เครื่องจักรเป็น จะผลิตเป็นก็ต้องเสียหายมาก และผลิตผลไม่ได้ปริมาณตามที่กำหนด เหล่านี้เป็นต้น กระทบจึงเรียนอย่างนี้ เป็นประการที่ ๑

ประการที่ ๒ พระราชบัญญัติแรงงาน คือ ประการของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานออกไว้ว่า "ผู้ที่ทำงานได้นั้นต้องอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ ถ้าอายุไม่ถึงสิบห้าปีบริบูรณ์ จะต้องขออนุญาตอธิบดีกรมแรงงาน" นี้เป็นอุปสรรค แต่พร้อมกันนั้น กระทรวงศึกษาธิการก็เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า บังคับเพียงอายุย่างเข้า ๑๕ ปี เท่านั้น หมายความว่า ๑๔ ปี กับ ๑ วัน ก็พ้นบังคับแล้ว ปล่อยให้คนเหล่านั้นเข้าไปสู่ตลาดแรงงาน แล้วจะต้องไปขออนุญาตอธิบดีกรมแรงงานอีก เป็นอย่างนี้ครับ กระผมคิดว่าไหน ๆ จะออกพระราชบัญญัติสนับสนุนแผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว น่าจะมีการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน เพื่อจะไต่สวนกฏประกอบการอุตสาหกรรมหรือกิจการอื่นจะได้ไม่ต้องกระทำผิดกฎหมายต่อไป กระผมขอสงวนเสียงเพียงแค่นี้ก่อน ขอขอบคุณครับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เท่าที่ได้ฟังท่านสมาชิกอภิปรายมานี้ ส่วนมากก็มีความเห็นพ้องด้วยในการที่จะรับหลักการนะครับ แต่ความข้อสงสัยอยู่หลายประการ ก่อนที่จะไต่ลงมติอะไรกัน ผมอยากจะขอให้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ชี้แจงข้อข้องใจเสียให้หมด

นายบุญสม มาร์ติน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) :
ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ความข้องใจต่าง ๆ และข้อสังเกตหลายประการนั้น กระผมขอเรียนชี้แจง สำหรับข้อสังเกตก็จะขอรับข้อสังเกตนี้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป และขอชี้แจงให้ทราบว่า ถ้าหากได้ทราบพื้นฐานของการที่จะเปลี่ยนจาก ๗ ปี เหลือ ๖ ปีนี้เสียก่อน ก็อาจจะทำความเข้าใจกันได้ขึ้น แผนการศึกษาของชาติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้เอามาเปลี่ยนแปลงแก้ไขในปี ๒๕๑๒ นั้นแก้ไขเพียงนิดหน่อย แก้ไขเพียงแต่ทำให้เพิ่มเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนเท่านั้น เนื้อหาของแผนการศึกษาของชาตินั้นคงใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ มา ในครั้งนั้นรัฐบาลมีความมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนหรือเด็กนักเรียน ได้มีโอกาสเรียนครบ

๗ ปี จึงเชื่อแน่ว่าถ้าได้เรียนครบ ๗ ปีแล้ว ก็จะมีความรู้ความสามารถอย่างที่ดีที่จะเป็นพลังงานอันมีศักยภาพอันดีต่อประเทศชาติ แต่หลังจากได้ดำเนินการมาจนถึงปี ๒๕๒๐ ก็ไม่สามารถที่จะขยายจาก ๔ ปีให้เป็น ๗ ปีได้ ส่วนใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งยังคงสภาพอยู่ ๔ ปีเท่านั้น มีอีกครึ่งหนึ่งซึ่งสามารถขยับขยายตัวเองได้เมื่อครบ ๗ ปี ผู้ซึ่งไม่รู้หนังสือ หรือผู้ที่เรียนออกมาแล้ว ๔ ปีก็มีโอกาสที่จะหลงลืม หรือมีโอกาที่จะอ่านหนังสือไม่ออกได้ แต่ความพยายามที่โครงการจะให้เข้าสู่ ๗ ปี ได้พยายามมาเกือบ ๒๐ ปีไม่สำเร็จ ก็จึงหันมาพิจารณาว่าอะไรเป็นปัญหาสำคัญ ปัญหาสำคัญที่สุดก็คืองบประมาณ การที่ขยายอีก ๓ ปีไปนั้น ไม่สามารถจะมีงบประมาณพอ แต่ความต้องการที่จะให้ประชาชนมีความรู้ก็ยังมีอยู่ตลอดเวลา จึงหันมาองคิดว่าถ้าจะให้สำเร็จได้โดยเร็วกว่านี้ เราจะปรับหลักสูตรลงมาให้เหลือสักเพียงเท่าใดจึงจะเป็นผลที่จะสนองความต้องการดังกล่าวนี้ ก็เห็นว่าการลดลงมาเหลือ ๖ ปีนั้นจะทุนเงินไปได้มาก นอกจากนั้นได้มีวิทยากรใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก ซึ่งจำเป็นที่จะต้องบรรจุไว้ในชั้นมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาเดิมมีเพียง ๕ ปีนั้นขยับเกินไป จึงเปลี่ยนมาเป็น ๖ ปี ประกอบกับอีกข้อหนึ่ง การอาชีวศึกษาเป็นเรื่องสำคัญมาก ในการที่จะสร้างพลังแรงงานให้แก่ประเทศชาติ ผู้ที่เรียนอาชีวศึกษานั้น เมื่อจบ ม.ศ. ๓ แล้วต้องไม่เรียน ม.ศ. ๔ ม.ศ. ๕ ม.ศ. ๖ เพิ่มอีก ๑ ปี เท่ากับผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องเรียน ๑๓ ปี ถ้าเราปรับมาเป็น ม.๓ แล้วต่อไปมัธยมตอนปลายอีก ๗ ปี ก็จะทำให้ทุกคนเรียนเท่ากัน ๑๒ ปี ถ้าหากเราปรับประถมศึกษาขึ้นมาเป็น ๖ ปี เราก็สามารถที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายนั้นโดยเร็วได้ และในการเรียน ๖ ปีนี้ ก็จะทำให้ผู้ที่อยู่ในโรงเรียนได้อยู่ในโรงเรียนนานกว่าเดิม โอกาสที่จะลืมก็จะน้อยลง และใน ๔ ปีแรกนั้นเราจะเพิ่งได้เป็นส่วนใหญ่ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณใน ๒ ปีหลังเราจะเพิ่งได้เรื่องงานอาชีพ ซึ่งสามารถจะออกไปทำประโยชน์ได้ไฉนในที่อื่น ถ้าหากว่าไม่สามารถจะเรียนต่อ ถือเป็นเจตนาารมณ์อันสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษา เพื่อจะให้เป็นที่ไปได้อย่างประสงค์ เพื่อ

จะได้เป็นประโยชน์ และเป็นการประหยัดด้วย งบประมาณโครงการเรียนในความเดิม
ขั้นก่อนเสียก่อน

ส่วนคำถามที่ว่า ถ้าหากจะประกาศเป็นรายโรงเรียนไปไต่หรือไม่
งบประมาณขอเรียนว่า ถ้าทำเช่นนั้นก็จะเกิดความยุ่งยาก เราเห็นว่าหาก
ท้องถิ่นใดมีสภาพและความเหมาะสมแล้ว ก็ควรจะประกาศให้เข้าเรียนในอายุ
เท่าไรเหมือน ๆ กันหมด ส่วนระยะทางที่กำหนดไว้ ๓,๐๐๐ เมตรนั้น เป็นเพียง
แค่ว่าถ้าใครอยู่เกินกว่า ๓,๐๐๐ เมตรก็อาจจะขออนุญาตไม่ต้องมาเข้าเกณฑ์ เรียน
ได้ แต่ถึงแม้เขาอยู่ ๔,๐๐๐ เมตร ถ้าเขาประสงค์ ก็ยังคงมีโอกาสเรียนได้
จึงไม่ว่าจะมีปัญหาอะไร

ส่วนคำถามที่เกี่ยวกับ ๒ ปีหรือ ๓ ปี งบประมาณโครงการเรียนท่านผู้มีเกียรติ
ไปแล้ว

ในเรื่องที่ท่านผู้มีเกียรติถามถึงเรื่องเกี่ยวกับว่า ในการที่จะให้เรียน
เพศศึกษาในโรงเรียนตามแผนการศึกษาขั้นต้น ก็คงจะต้องใช้ความพยายามทุกประการ
ในการที่จะชี้แจงให้บรรดาผู้ปกครองได้ทราบตามแผนการของเรา และเราได้
เตรียมแผนการที่จะอบรมครูประชาบาลทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ
เดือนมีนาคมนี้ครูประชาบาลเป็นจำนวนหนึ่ง ๆ คน คนก็จะเข้ารับการอบรมในเรื่อง
วิทยาการใหม่ และเราจะทำทุก ๆ ปีไปจนครบ ๒ ปีตามแผน

ส่วนปัญหาเรื่องแรงงาน งบประมาณขอเรียนว่า ในกฎหมายแรงงานนั้นได้
กำหนดไว้ว่าห้ามมิให้จ้างผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี แต่ระหว่าง ๑๒ - ๑๕ ปีนั้น
ยังคงให้จ้างได้ แง่งานบางอย่างเท่านั้น เช่น งานเกี่ยวกับพณิชยกรรม งานการ
กีฬา อะไรต่าง ๆ แต่การที่เราที่กำหนดไว้ ๑๔ ปีนั้น ก็เห็นว่าถ้าหากเขาเรียน
สูงสุดเมื่ออายุ ๔ ปี และครบ ๒ ปี ก็ ๑๔ ปี เป็นความจริงอย่างที่ท่านผู้มีเกียรติ
ไต่ถามว่าเป็นการชะลอแรงงานหรือไม่ เป็นความจริงเราต้องการว่าในขณะที่
แรงงานที่อายุสูงกว่า ๑๕ ปีนี้มีอยู่จำนวนมากมาย ถ้าจะช่วยให้พวกนี้เข้าไป

เพิ่มเติมอีกทีนั้น ก็อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่เร็วเกินไป แต่ถ้าหากเขามีโอกาสใช้เวลาอีกสักปี เพื่อจะหาประสบการณ์ก็จะเป็นไปได้ แต่ถ้าหากจะเห็นสมควรเปลี่ยนแปลงกฎหมาย แรงงานประภากรก็ได้ทั้งสองจองกัน กระผมก็คิดว่า เป็นสิ่งซึ่งจะไต่ดำเนินการต่อไป ส่วนที่ถามว่า ผลของการที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้เป็นอย่างไรบ้าง ในการที่ แยกการศึกษาชั้น กระผมคิดว่าในขณะนี้ เท้าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ก็อยู่แล้ว แต่ก็อาจจะมี วิธีการอื่นซึ่งดีกว่านั้น ซึ่งเราอาจจะศึกษาคำดำเนินการต่อไปได้ กระผมขอ กราบเรียนเพียงเท่านี้ครับ

นาวาเอก กุมภ กมลนาวัน : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอเสนอ ให้เปิดการอภิปราย ท่านผู้ใดเห็นด้วยโปรดรับรอง

(มีสมาชิกยกมือรับรอง)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มีท่านสมาชิกขอเสนอเปิดอภิปราย มีผู้รับรองแล้ว ท่านผู้ใดเห็นสมควรเปิดอภิปรายต่อไปครับ

(ไม่มีสมาชิกขอเปิดอภิปราย)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มี ผมก็จะขอมติจากที่ประชุมว่า ท่านผู้ใดเห็นสมควรจะเปิดอภิปรายต่อไป โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๗ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นสมควรเปิดอภิปราย โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๔๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติ ให้เปิดอภิปราย ต่อจากนี้ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่าในวาระที่ ๑ ที่ประชุมจะรับหลักการแห่งร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นสมควรรับหลักการ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๔๗ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ท่านผู้ใดเห็นสมควรไม่รับหลักการ
ไปรศกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑ คน)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับหลักการ
แห่งร่างพระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะกรรมาธิการรับ

นายบุญสม มาร์ติน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) :
ท่านประธานที่เคารพ รัฐบาลขอเสนอคณะกรรมการสามัญชุดการศึกษา
การสาธารณสุขและการสาธารณสุขการพิจารณา

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : กำหนดการแปรญัตติครับ

นายบุญสม มาร์ติน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) :

รัฐบาลขอเสนอแปรญัตติความข้อยังคง คือภายใน ๗ วัน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : รัฐบาลขอเสนอคณะกรรมการสามัญ
ชุดการศึกษา การสาธารณสุขและการสาธารณสุขการพิจารณาและกำหนดการแปรญัตติ
ความข้อยังคง มีท่านผู้ใดจะชี้ข้อหรือไม่ครับ

(ไม่มีสมาชิกชี้ข้อ)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : ไม่มีท่านผู้ใดชี้ข้อ ก็ให้เป็นไปตาม
ที่รัฐบาลเสนอ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องที่เสนอใหม่ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

๓๓๖

วันที่ ๖/๒๕๖๑ วันที่ ๗ ก.พ. ๒๕๖๑

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ที่ สว. ๐๒๐๓/๑๕๖๑

สำนักนายกรัฐมนตรี

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาควย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างตน

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างตนพร้อมด้วยบันทึกหลักการ
และเหตุผล มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติประชุมปรึกษาต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

(เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

บันทึกหลักการ และ เหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร

พ.ศ. ....

หลักการ

ในมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร
สมควรให้มีกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น

ร่าง

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการทหาร
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

โดยที่ เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า "พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการทหาร พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วัน
พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ในส่วนที่ขัดแย้ง
ไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้
พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

LIRT

"ข้าราชการทหาร" หมายความว่า ทหารประจำการและข้าราชการ
 กลาโหม พลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร

"ทหารกองประจำการ" หมายความว่า ทหารกองประจำการตาม
 กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

"นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม" หมายความว่า นักเรียน
 ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนของทางราชการทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๕ ให้คณะกรรมการข้าราชการทหารคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อ
 ว่า "กขท." ประกอบด้วยปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน และกรรมการ
 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งจากกองบัญชาการทหารสูงสุดหนึ่งคน
 กองทัพบกหนึ่งคน กองทัพเรือหนึ่งคน กองทัพอากาศหนึ่งคน กรมการเงินกลาโหม
 หนึ่งคน กรมพระธรรมนูญหนึ่งคน กรมเสนาบดีตราหนึ่งคน และนายทหารสัญญาบัตร
 ผู้ทรงคุณวุฒิในหลักราชการอีกไม่เกินสามคน โทษให้กรรมการซึ่งแต่งตั้งจาก
 กรมเสนาบดีตรา เป็นเลขานุการ

กรรมการตามวรรคหนึ่ง ถ้าออกจากราชการทหารหรือย้ายสังกัดจาก
 ส่วนราชการที่ได้รับแต่งตั้ง ให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๖ กรรมการซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่งตั้ง
 ตามมาตรา ๕ ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี ถ้าตำแหน่งกรรมการว่างลง
 ก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนดสามสิบวัน ผู้ซึ่ง
 ได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการแทนนั้น ให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลา ของ
 ผู้ซึ่งตนแทน

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
 จะแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอีกก็ได้

LIART

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีไต่ตั้ง กรรมการใหม่ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนจนกว่าจะไต่ตั้งกรรมการใหม่

มาตรา ๗ ระเบียบการประชุมของคณะกรรมการข้าราชการทหาร ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๘ คณะกรรมการข้าราชการทหารมีหน้าที่เสนอแนะ และให้ คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและดำเนินการตามที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหมมอบหมาย และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙ คณะกรรมการข้าราชการทหาร มีอำนาจแต่งตั้งคณะ อนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือทำการใด ๆ ตามที่คณะกรรมการข้าราชการทหาร มอบหมาย

มาตรา ๑๐ การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการทหาร โดย จะให้ได้รับเงินเดือนในชั้นใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ การแต่งตั้ง การ เลื่อนหรือลดตำแหน่ง การย้าย การโอน การ เลื่อนชั้นเงินเดือน และการออกจากราชการของข้าราชการทหาร ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

การ เลื่อนชั้นเงินเดือนของทหารกองประจำการ ให้เป็นไปตาม ที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และให้ค่าความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่กันนักเรียน ในสังกัดกระทรวงกลาโหมด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ ข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และนักเรียน ในสังกัดกระทรวงกลาโหม ให้ได้รับเงินเดือนตามบัญชีอัตราเงินเดือนทหาร ทายพระราชาสมัญญัตินี้

ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ใช้ตราเงินเค่อนทหารตามบัญชี
 อัตรารเงินเค่อนทหาร หมายเลข ๑ และเมื่อปรากฏว่าเงินเค่อนหรือค่างางทั่วไป
 ในประเทศเพิ่มขึ้น หรือค่าครองชีพสูงขึ้น หรืออัตรารเงินเค่อนทหาร ที่ใช้อยู่
 ไม่เหมาะสม ก็ให้มีการปรับใช้ตราเงินเค่อนทหารตามบัญชีอัตรารเงินเค่อนทหาร
 หมายเลข ๒ หรือบัญชีอัตรารเงินเค่อนทหาร หมายเลข ๓ ตามความเหมาะสม
 โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา การปรับใช้ตราเงินเค่อนทหารดังกล่าว ให้มีผล
 เป็นการปรับขึ้นเงินเค่อนของข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และนักเรียน
 ในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ได้รับยกเว้นที่กำหนดไว้โดยพระราชกฤษฎีกา กฎ
 กระทรวง มติคณะรัฐมนตรี ขอบบังคับ ระเบียบ และคำสั่งกระทรวงกลาโหม
 ตามไปด้วย

มาตรา ๑๓ ข้าราชการทหารอาจได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง ที่
 ประจำอยู่ในต่างประเทศหรือตำแหน่งพิเศษ และเงินเพิ่มอื่น หรือเงิน
 ช่วยเหลือ ตามที่คณะรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม หรือกระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๑๔ ข้าราชการทหารอาจได้รับเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว
 ตามภาวะเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๕ วินัยของข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และ
 นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร
 ขอบบังคับและระเบียบแบบแผนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๑๖ ในระหว่างที่ยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกา หรือออกกฎ
 กระทรวงตามความในพระราชบัญญัติ ให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง
 มติคณะรัฐมนตรี ขอบบังคับ ระเบียบ และคำสั่งของกระทรวงกลาโหม ที่ใช้อยู่ก่อน
 วันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับและไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ นี้คงมีผลใช้บังคับ
 ต่อไป

มาตรา ๑๗. บรรดาทัศนคติของรัฐมนตรี ไช้มังคย์ ระเบียบและคำสั่ง
ของกระทรวงกลาโหม ระเบียบและคำสั่งของกระทรวงการคลัง และข้อตกลง
ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงการคลัง ที่เกี่ยวกับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง
ที่ประจำอยู่ในต่างประเทศ หรือตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ และเงินเพิ่มอื่นหรือเงิน
ช่วยเหลือของข้าราชการทหาร ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือเป็น
เงินเพิ่มหรือเงินช่วยเหลือที่คณะรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหมหรือกระทรวงการคลัง
กำหนดขึ้นตามมาตรา ๑๓

มาตรา ๑๘. ให้ข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และ
นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งรับราชการหรืออยู่ในกองประจำการหรือมี
สภาพเป็นนักเรียนอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และยังคงรับราชการ
หรืออยู่ในกองประจำการหรือมีสภาพเป็นนักเรียนอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
ได้รับการปรับขึ้นเงินเดือนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๙. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการ ตาม
พระราชบัญญัติและมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้
ใช้บังคับได้

.....
*.....

พลโท กานต์ รัตนวราหะ : ท่านประธานที่เคารพ เนื่องจาก
เรื่องนี้จะตองพุกกันหลายอย่างซึ่งไม่ควรจะเปิดเผย กระผมขอเสนอให้เป็น
การประชุมลับ

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : มีท่านผู้ใดรับรองบ้างครับ
คุณกานต์ เสนอให้ประชุมลับ

(มีสมาชิกยกมือรับรอง)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : เมื่อมีสมาชิกเสนอให้ประชุมลับ
แล้วมีผู้รับรองครบถ้วนตามข้อบังคับ เพราะฉะนั้นการประชุมต่อไปนี้ขอให้เป็น
การประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ที่ประชุมได้ต้องเฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธาน
แห่งที่ประชุม เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องขอเชิญให้ออกจากที่ประชุมก่อนครับ
แล้วขอการขยายเสียงออกไปข้างนอกด้วย

(ผู้ที่เข้าฟังการประชุมและผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในการประชุมได้ออกไปจาก
ที่ประชุม)

หมายเหตุ

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔ เป็นรายงานการประชุมลับพิจารณาเกี่ยวกับ เรื่องร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับ พิจารณาเสร็จแล้ว และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติในคราวประชุมสภา ครั้งที่ ๑๘ วันศุกร์ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๑ ไม่เปิดเผยรายงานการประชุมลับดังกล่าว จึงไม่รวมอยู่ในรายงานการประชุมนี้

ทมกระ เบียบวาร ะการประชุมลับแล้วนั้ครั้บ ่ต่อไปเป็นการประชุม
 โดย เปิดเผย ฌมขอ เรียนให้ทราบว่่าสำหรับท่านที่รับ เชิญไปคู้โรงงานของคูนสม เจตณ
 ันมีร ถบัสปวันอากาศรรับอัยที่หน้าสถานะครั้บ ขอ เรียนให้ทราบไว้
 วันนั้ทมกระ เบียบวาร ะการประชุมแล้ว ขอขอบคูนทานสมาชิกทุกทาน
 ี่มาประชุม ขอปึกประชุมครั้บ

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๕๐ นาฬิกา

บัญชีรายงานการประชุม

พจน์ ศลายสุวรรณ	สายสุนีย์ พันชนะ
รัชณี วัฒนพานิช	กัลยา สาราญศิลป์
พรณมปนา วิไลวงษ์	อุษา ชุณหภัณฑิลา
ประเสริฐ ปิ่นสิน	เรณู อรรถภูมิ
กรองกาญจน์ เป่าจินดา	สัมฤทธิ์ คงเลิศ
กาญจนาลักษณ์ อุแก้ว	ชลลลักษณ์ ชรรมผล
กรรณิการ์ สิงหะมลิน	สรรพศิริ อรรถอุทัยวงศ์
ภุชชงค์ เอกบุตร	กรรณา พิมพ์สุวรรณ
สมชาย คาวอุคม	สมศรี ใจอ่อนนอบ
อานรณ หงษ์นาค	เปรมจิต บุญหล่อ
อุทุมพร แก้วสดีชัย	

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม

นายสุชาติ เศษะเสน
นางอนงค์ อิศรภักดี
พันเอก อัมพร ศรีแสง
นายสมพงษ์ ทวีสุข
นายเฉลิมชัย เล็กชม
นายมนูญ นาวานุกเคราะห์
พลโท ทวีญ ศรีวิวัฒน์
พันตำรวจเอก สุธรรม วรวิเชียรวงษ์
พลตรี เรืองฤทธิ์ รุมาคม
พลตรี วสัน อิศรางกูร ณ อยุธยา
พลเรือโท โสภาส จามิกรณ์
พลอากาศตรี ประยุทธ์ ประจวบเหมาะ

ตรวจแล้ว วันที่ ๕ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

สภารับรองในคราวประชุม

ครั้งที่ ๒๘ / ..... (.....)

วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๑

พลอากาศเอก ทวีทิน หงสกุล
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

LIRT